

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

„DUONA, KURI JUNGIA. ŽMONIŲ SU NEGALIA AKTYVINIMAS PER BENDRĄ KEPIMĄ“ – **Punsko šeimininkų būrelis** 23

ŠVIETIMAS

KAS NAUJO MŪSŲ MOKYKLOSE? – **Irena Vilimienė** 6

KULTŪROS BARUOSE

KAI KLOJIMO TEATRAS PRABYLĄ – **Alicija Kraužlytė** 11

IŠ MŪSŲ PRAEITIES

SEINŲ KUNIGŲ SEMINARIJOS AUKLĖTINIAI – POLITINIAI KALINIAI IR TREMTINIAI – **Janina Macukonienė** 13

INTERVIU

KELIONĖ Į SAVE – **Božena Bobin** 16

SVEIKA GYVENSENĄ

RUDENS HEROJUS – MOLIŪGAS – **Rasa Žukauskienė** 19

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

TAUTODAILININKĄ ZENONĄ KNYŽĄ IŠLYDĖJUS – „Aušros“ inf. ... 21

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 24

SKELBIMAI

Viršeliuose:

Rugsėjo 1-oji Punsko Dariaus ir Girėno pagrindinėje mokykloje (Tomo Bernecko nuotr.)

Punsko valsčiaus auksiniai jubilatai (Iš „Aušros“ archyvo)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23

tel. (+48) 87 5161 416

www.e-ausra.pl

ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija

16-500 Sejny, ul. Wileńska 9

tel. / faks. (+48) 87 5162 125

lld@post.pl

VYR. REDAKTORĖ Irena Vilimienė

REDAKCIJOS SEKRETORĖ Rasa Žukauskienė

STILISTĖ, KOREKTORĖ Birutė Ołów

TECHN. REDAKTORĖ Aldona Jonušonytė

KORESPONDENTĖS: Jurgita Batvinskienė,

Rasa Žukauskienė, Božena Bobin

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2026-09-16

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA
MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI**

**DZIAŁALNOŚĆ MAJĄCA NA CELU OCHRONIE,
ZACHOWANIE I ROZWÓJ TOŻSAMOŚCI KULTUROWEJ
MNIJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH
LUB ZACHOWANIE I ROZWÓJ JĘZYKA REGIONALNEGO**

**Zadanie publiczne pod nazwą:
Wydanie czasopism dla mniejszości litewskiej
„Aušra“ i „Aušrelė“**

DOFINANSOWANIE
450 000,00 zł
CAŁKOWITA WARTOŚĆ
503 550,00 zł
DATA PODPISANIA UMOWY
25-03-2026 r.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Leidinyje reiškia tik autoriaus (-ių) nuomonė ir ji negali būti tapatinama su oficialia Vidaus reikalų ir administracijos ministro pozicija.

Projektą „*Lenkijos lietuvių gyvenimo atspindžiai*“ iš dalies finansuoja Medijų rėmimo fondas (gauta parama projektui – 10362 eurai).

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA VILIMIENĖ

Kiekvienas metų laikas turi savo žavesio. Rugsėjis svai-gina miškais, pilnais grybų – socialiniuose tinkluose demonstruojamos baravykų kolekcijos, smagu akį paganyti, o dar smagiau pasivaikščioti po mišką. Tikrai gamtoje geriausiai pailsi tiek protas, tiek kūnas, tiek siela.

Tačiau sugrįžkime prie mūsų bendruomenės reikalių. Tikriausiai jus pasiekė žinia, kad kažkas keičiasi „Aušros“ leidykloje – ne vienas juk matėme skelbimą internete apie ieškomą kandidatą į leidyklos direktorių. Taip, išėjus ligšioliniam direktoriui į pensiją, ši įmonė liko be valdybos ir iki šiol neatsirado norintysis perimti minėtą funkciją bei tęsti darbą. Įmonė negali egzistuoti be valdybos, taigi panašu, kad Punksko „Aušros“ leidyklą reikės likviduoti. Tačiau tai niekaip nepaveiks „Aušros“ žurnalo. Jo leidėja yra Lenkijos lietuvių draugija, ne leidykla. Leidykla teikė spausdinimo paslaugą. Neaišku, iki kada dirbs spaustuovė, tačiau negalėdami spausdinti Punske, ieškosime šios paslaugos kitoje vietoje. Tiek informacijos, norint išvengti nesusipratimų. Mūsų žurnalas bus leidžiamas ir toliau, taigi raginu priimti jaunimą, greitai ateisiantį užrašyti „Aušrą“, ir ją užsiprenumeruoti. Taip pat kitus LLD leidinius – „Aušrelę“ ir „Suvalkietį“.

O šiame „Aušros“ numeryje siūlau pasiskaityti lietuvių organizacijų susirašinėjimą su Lenkijos vyskupų konferencijos pirmininku arkivyskupu Tadeuszu Wojda. Tai nėra skundimas, tai nuoširdus savo teisių ir lietuvių tautinės mažumos pozicijos išsakymas. Nors arkivyskupo atsakymas į raštą ir ganėtinai lakoniškas, bet pagarbus ir pripažįstantis lietuviams priklausančią teisę.

Idomių akimirky su „Aušra“!

Gerbiami „Aušros“ skaitytojai, Seinų dekanato Romos Katalikų Bažnyčios tikintieji,

Jums susipažinti ir pamąstyti publikuojame prašymą įvertinti padėtį, pasiūstą Lenkijos Vyskupų Konferencijos pirmininkui, Jo Ekscelencijai Arkivyskupui Tadeuszui Wojdai, bei gautą atsakymą.

Čia pateikiamas prašymas buvo paruoštas po konsultavimosi su lietuvių organizacijų valdybomis ir suinteresuotais asmenimis, nepavykus užmegzti dialogo tiesos dvasia su sielovados lietuvių kalba vadovais Elko diecezijoje. Raštą ir atsakymą publikuoti paskatino ir Punksko parapijos Klebono liepos 30 d. gan emociinga, todėl galbūt ir klaidinanti parapijiečių reakcija, neva lietuvių organizacijos parašė prieš Kleboną, kaip netinkamą vadovauti parapijai, skundą. Rašto Lenkijos Vyskupų Konferencijai tikslas nebuvo skundas ar personaliniai dalykai, o esamų problemų labai apibendrintas pristatymas.

Dialogas Dvasioje tarp Bažnyčios hierarchų, sielovados vadovų ir gnomųjų yra pareiga ir būtinybė. Jis negali apsiriboti asmens norais, nušiteikimais ar charakterio demonstravimu. Kadangi LVK atsakyme nurodoma vietos Ordinaro kompetencija, cituojame fragmentus (suinteresuotus nukreipiam į šaltinį) „Dekreto dėl vyskupų pastoracinių pareigų Bažnyčioje CHRISTUS DOMINUS“ (Vatikano II Susirinkimas, 1965-10-28. Prieiga: EIS.katalikai.lt):

„(...) 13. Krikščioniškąjį mokymą vyskupai teiškina prisitaikydami prie laiko reikalavimų, tai yra atsižvelgdami į sunkumus ir klausimus, kurie labiausiai slegia ir kamuoja

žmones; taip pat tą mokymą tesaugo, mokydami pačius tikinčiuosius jį ginti ir skleisti. Šio mokymo perdavimu teparodo, jog Bažnyčia motiniškai rūpinasi visais žmonėmis, tiek tikinčiaisiais, tiek netikinčiaisiais. Ypač uoliai tesirūpina neturtingaisiais ir silpnaisiais, kuriems skelbti Evangeliją juos pasiuntė Viešpats.

Bažnyčiai skirta užmegzti dialogą su ta žmonių visuomene, kurioje gyvena, todėl vyskupai ypač įpareigojami eiti pas žmones ir pradėti bei plėtoti dialogą su jais. Idant tame išganingame dialoge tiesa visuomet jungtųsi su meile, supratimas – su meilumu, jie turi pasižymėti kalbos aiškumu, nuolankumu, švelnumu, taip pat juos turi lydėti deramas įžvalgumas, sujungtas su pasitikėjimu, kuris, ugdydamas draugystę, geba jungti žmones. (...)

23. (...)

3) Galiausia, idant vyskupijoje sėkmingiau galėtų būti vykdomas išganymo darbas, taisykle turėtų būti laikoma tai, kad kiekvienoje vyskupijoje pakaktų tinkamų kunigų Dievo tautai ganyti. (...)

Panašiomis aplinkybėmis taip pat tebūnie rūpinamasi tikinčiaisiais, kalbančiais skirtinga kalba – arba pavedant juos tos pačios kalbos kunigams bei parapijoms, arba gerai tą kalbą mokančiam vyskupiškajam vikarui, esant reikalui, net konsekruotam vyskupu, arba kuriuo nors tinkamesniu būdu. (...)

44. (...) Šventasis Sinodas taip pat nutaria, kad tiek vyskupams, tiek klebonams būtų sudaryti bendrosios pastoracijos vadovai su aiškiomis taisyklėmis, padedančiomis lengviau ir

tinkamiau atlikti pastoracijos pareigas.“

Būtent dėl tų pagrindinių taisyklių taikymo atsižvelgiant į mūsų kalbinius ir bendruomeninius katalikiškus poreikius vyksta bandymas bendrauti meilės ir brolybės dvasia. Nesiekama daugiau negu mums, tikintiesiems, leidžia Šventasis Sinodas.

Taigi be kitų mūsų rašte iškeltų dalykų, reikalingų išminties, tenka apgailestauti dėl to, kad gerbiamas Klebonas Andrzejus Opanowskis, užuot tiesos dvasia atsakęs į iškilusius klausimus ir darne su visa parapijos Dievo tauta siekęs jos išganymo, pasijuto prislėgtas kryžiaus naštos. Tačiau faktai rodo, kad parapijiečių Klebonui suteikta ir teikiama parama gali net sukelti kaimyninių parapijų vadovų pavydą. Prašymo bendrauti su parapijiečiais meilės, atvirumo, tiesos dvasia pagal Bažnyčios reikalavimus netinka įvardyti, anot Klebono, slegiančia kryžiaus našta. Jėzus Kristus ragina sekti paskui save tikinčiuosius ir su kryžiaus našta siekti amžinojo išganymo. Punsco parapijos Klebonas jau antrą kartą sakosi prašantis Elko diecezijos Vyskupo priimti atsistatdinimą. Tai stebina ir neramina bei yra susiję su visais plačiau nurodytais mūsų rašte atvejais Seinų dekanate.

Pateikti raštai mums liudija, kaip atsakingai ir ištvermingai privalome siekti išganymo, gilindamiesi į Dievo ir Bažnyčios mokymus, išlaikydami mums duotą kalbą, kultūrą ir religines tradicijas, kurias nurodo gerbti ir Vatikano II Susirinkimas. Tai yra mums Dievo paskirtas kelias į Amžinybę.

Savo gentainius, kaip Dievo tautos narius, nuoširdžiai prašom giliau ir atsakingiau vertinti mūsų išgyventą patirtį, pajusti Dievo valios bei galios stiprybę, išlaikyti ramybę kilus problemų, kurių negalima spręsti ir komentuoti „buitiniu būdu“ (pvz., man patinka ar nepatinka), o vien įsigilinus į Šventojo Sinodo ir kitus Bažnyčios nurodymus. Taigi šioje

šviesoje netinkami yra pasitaikantys individualūs komentarai, kaip antai „Nesikiškite į ne savo reikalus“, nes jie atspindi visišką ignoravimą Bažnyčios mokymo ir veikimo pagrindų. Jų nežinojimas trukdo vykdyti kiekvienam katalikui privalomą apaštalavimą Dvasioje, o to negalima pasiekti tamsoje, vadovaujantis vien savo emocijomis, kas silpnina ir apsunkena parapijos sielovadinę veiklą bei darną.

Kad ir lietuvių organizacijos sugelba vienyti krikščioniška dvasia katalikų bendruomenę, parodė šių metų pasirengimas ir gausėnis negu anksčiau dalyvavimas Žolinių atlaiduose, už ką dėkojame visiems derlinių vainikų ruošėjams, procesijos dalyviams ir organizatoriams, pirmiausiai Lenkijos lietuvių bendruomenės tarybos pirmininkei ir Lietuvių kultūros namų direktorei Astai Pečiulienei už paraginimą vieningai žengti prie altoriaus ir padėkoti Dievui už suteiktas malones bei prašyti nuolatinės Viešpaties globos. Tai yra ir signalas, kad negalima mūsų bendruomenėje veikiančių organizacijų laikyti nepripusiedančiomis prie katalikiškos dvasios ugdymo, tarp kitko, savo prigimtaine kalba.

Kalbant apie Žolinių atlaidus, tenka dėkoti ir vertinti pastangas Klebono kun. Andrzejaus Opanowskio, užtikrinant dvasinį Eucharistijos ir atlaidų iškilmingumą. Klebonas ir atlaiduose apsilankę svečiai galėjo gyvai pajusti, kaip lietuviai parapijiečiai brangina savo ryšį su Išganytoju prigimtaine kalba, išpuoselėtomis tradicijomis. Taip nuoširdžiai garbindami Dievą pritraukia daug lankytojų iš Lenkijos ir Lietuvos.

Kad naujai paskirtas Punsco parapijos Klebonas buvo nuoširdžiai sutiktas ir pasistengta jam sudaryti geras sąlygas, liudija su savivaldybės ir parapijiečių pagalba sutvarkyta aplinka, klebonijos buitinė įranga: tai lyg puošnus kilimas, nutiestas į Klebono širdį. Užteko įsiklausyti

į parapijiečių kuklius pageidavimus nekeisti kai kurių ypatingai jautrių abiejų tautybių ilgamečių parapijos tradicijų, gerbti ir tiesos, atvirumo bei supratimo dvasia sukurti svarbias parapijos gyvenimui struktūras, apie jas informuoti tikinčiuosius ir su jų pagalba vesti žmones išganymo keliu. Tokie kuklūs ir numatyti Šventojo Sinodo patvarkymai galioja taip pat Seinų parapijos Klebonui ir Dekanui.

Tad gyvenkime viltimi, Jo Ekscelencijos Arkivyskupo Tadeuszo Wojdos malda už Lenkijoje gyvenančius lietuvius ir mūsų rašte išdėstyti motyvai sulauks Jo Ekscelencijos Elko diecezijos Ganytojo bei J. E. pagalbininkų supratimo.

Prašymą Jo Ekscelencijai Arkivyskupui Tadeuszui Wojdai, Lenkijos Vyskupų Konferencijos pirmininkui, pasirašiusiųjų vardu

RAŠTAS

*Jo Ekscelencijai
Arkivyskupui Tadeuszui WOJDAI
SAC, Lenkijos Vyskupų Konferencijos Pirmininkui*

Mes, susirūpinę lietuviakalbiai Punsco ir Seinų parapijų katalikai, reiškiame Jūsų Ekscelencijoms savo katalikišką atsivadimą ir ištikimybę mūsų bendram katalikų tikėjimui, o kartu – tiesos ir vienybės Dieve dvasia – atkreipiame dėmesį į problemas, su kuriomis susiduriame vykdant sielovadinę tarnystę lietuviškai kalbančių tikinčiųjų labui minėtose Elko vyskupijos parapijose. Maloniai prašome, kad šios problemos būtų nuodugniai apsvaistytos Lenkijos Vyskupų Konferencijoje.

Pradžioje keletas faktų. Mūsų kalbinė mažuma, išpažįstanti katalikų tikėjimą Elko vyskupijoje, yra susitelkusi daugiausia trijose parapijose: Punsco, Seinų ir Smalėnų. Praeitais skaudžiai palietusi mus ir religiniame gyvenime. Šiuos ilgamečius sunkumus,

vadovaujantis tiesos ir Dievo meilės dvasia, 1983 m. išsprendė šventasis popiežius Jonas Paulius II per Jo Ekscelenciją Juliuszą Paetzą, tuometinį Lomžos vyskupijos ordinarą.

Tuomet lietuviakalbiamis tikintiesiems buvo atkurtos religinės apeigų gimtąja kalba. Nebuvo taikomi dvikalbystės elementai, kaip tai daroma šiuo metu, nes tai neskatina nei didesnio besimeldžiančiųjų susikaupimo, nei gilesnio vienybės Viešpatyje Dieve išgyvenimo. Kalbų įvairovė, nors ir yra žmonijos išsisklaidymo pasekmė, nesudaro kliūčių garbinti Visagali Dievą. Priešingai, kiekviena tauta gali Jį šlovinti savo kalba, o kalbų įvairovė tampa Bažnyčios visuotinio pobūdžio ir visų Kristuje tikinčiųjų vienybės išraiška. Svarbus argumentas, kurį išsako vietos dvasininkai, pateisindami papildomą lenkų kalbos elementų įtraukimą į liturgiją ir religines apeigas lietuvių kalba, yra ir etniškai mišraus pasienio regiono lenkiškumo stiprinimas. Tačiau ar šis tikslas pateisina dvikalbystės įvedimą atliekant tarnystę lietuviškai kalbantiems katalikams, kurių integracijai tarnauja visa valstybės politika? Rezultatas: iš maždaug 20 tūkstančių piliečių, deklaravusių lietuvių tautybę, šiuo metu jų liko mažiau nei 10 tūkstančių. Ar Elko vyskupijos dvasininkai siekia dar vieno „integracijos žingsnelio“? Reikalavimas atsakyti kalbiškai įsitvirtinusių religinių tradicijų – remiantis iš anksto sugalvotais pasaulietiniais motyvais, paslėptais po religine terminologija – kelia nerimą ir sumaištį tarp lietuviškai kalbančių tikinčiųjų. Minėtose dviejose parapijose religiniame gyvenime dalyvaujančių žmonių skaičius mažėja.

Atsižvelgiant į grėsmes šalies saugumui, į religines praktikas įtraukiant kalbiškai skiriančius elementus (po vienybės priedanga) greičiau griauinama iki šiol sunkiai pasiektą darną. Ar mūsų vyskupijoje katalikybė matuojama, atrodytu, senovine „tradicine matuokle“ – lenkiškumo stiprinimu?

Kuo nusipelnėme nuolatinio nepasitikėjimo mūsų religinėmis apeigomis, kurios vyksta gimtąja kalba? Šventojo Jono Pauliaus II žinia ir jo kreipimasis į lietuvių kalba besimeldžiančius tikinčiuosius turėtų – mūsų nuomone – visam laikui užbaigti „nepasitikėjimo tradicijas“ šios saujos, galbūt jau paskutinės kartos, lietuvių kalba kalbančių tikinčiųjų, gyvenančių šalies pakrastyje, atžvilgiu.

Mūsų susirūpinimas Jūsų Ekscelencijoms gali atrodyti nereikšmingas ar net nepagrįstas. Karti patirtis iš tų metų, kai Lomžos vyskupijoje buvo rodoma panieka mūsų bendram tikėjimui ir mūsų kalbai, verčia mus reaguoti į pirmuosius žingsnius, kurie sukelia sumaištį lietuvių kalba besimeldžiančių Elko vyskupijos tikinčiųjų bendruomenėje. Spėjame, kad galbūt tai kyla iš istoriškai įsitvirtinusio lenkiškumo dvasios persmelkimo religinėse praktikoje, kurios įvairiu mastu pasireiškia Bažnyčios kalbinėse praktikose nuo pat jos istorijos pradžios, pradedant aramėjų kalba.

Tai, kad minėtos problemos buvo svarbios Jo Ekscelencijai vyskupui Jerzy Mazurui, liudija faktas, jog į taikinimo misiją Punsco parapijoje buvo pakviestas Lietuvos Vyskų Konferencijos delegatas, atsakingas už užsienyje gyvenančių lietuvių katalikų sielovadą – Jo Ekscelencija Arkivyskupas Lionginas Virbalas. Tačiau šios misijos rezultatus iš anksto sužlugdė Jo Ekscelencijos vyskupo Jerzy Mazuro sumanytas ir Seinų dekano bei Punsco parapijos klebono įgyvendintas planas, susijęs su religinių apeigų lietuvių kalba keitimu.

Nesuprantamas ir žeminantis yra faktas, kad lietuviškai kalbantys parapijiečiai nebuvo pakviesti į Seinų Švenčiausiosios Mergelės Marijos Apsilankymo parapijos tarybą, taip pat trūksta skaidrumo ir aiškumo dėl (buvusios?) Parapijos sielovados tarybos Punsco Švenčiausiosios Mergelės Marijos Ėmimo į dangų parapijoje likimo. Visiškas informacijos apie šios bendruomenės struktūrose veikiančio

patariamojo organo faktinę padėtį trūkumas kelia pagrįstą susirūpinimą. Toks klebono kunigo Andrzejiaus Opanowskio parapijos valdymo būdas lemia, kad jis pasiekia tik tuos žmones, kurie pasiduoda šiam sielovados stiliui, o tai taip pat suteikia pagrindą pasauliečių kritiškiems komentarams. Sprendimą rengti bendras lenkų ir lietuvių procesijas, tarp jų – Devintinių procesiją, klebonas motyvuoja teiginiais: „Aš nevesiu procesijos du kartus“ arba „Dievas yra vienas“. Toks elgesys kelia pagrįstų klausimų. Panašias abejones kelia du paskutiniai potvarkiai dėl kalbos pakeitimų per šventąsias Mišias, aukojamas lietuvių kalba Žagarių bažnyčioje. Kaip pagrindimas buvo nurodyta „lenkų turistų“ buvimas arba teiginys: „Lietuviai įsivaizduoja, kad gyvena Lietuvoje...“, kurį pateikė garbingasis kanauninkas, dekanas Zbigniewas Bzdakas. Nerimą kelia ir pareiškimai Seinų parapijos vikaro kunigo Arturo Tomkiewicziaus, kuris, kaip teigiama, esą ketino prašyti panaikinti lietuvių kalba laikomas pamaldas, jei tikybos mokytoja jam prieštarautų. Tokie sprendimai ir pareiškimai gali būti vertinami kaip tinkamo pastoracinio apdairumo trūkumo apraiška. Jie neprisideda prie abipusio supratimo ir pasitikėjimo stiprinimo, o tai yra būtina harmoningam skirtingas kalbas vartojančių bendruomenių sambūviui.

Tai yra problemos, kurios mus kamuoja ir skiria mūsų bendruomenę: mažuma parapijiečių nieko ir jokių klausimų neanalizuoja, jiems tai nesvarbu; dauguma krikščioniškai prieštarauja. Mišrios tautybės poros paprastai lanko šventąsias Mišias lenkų kalba, o kalbiškai vienalytės lietuvių šeimos siekia, kad visos religinės apeigos vyktų gimtąja kalba, ir nesupranta dvikalbystės įvedimo būtinybės. Politinių elementų naudojimas J. E. vyskupo Jerzy Mazuro ir dekano, kanauninko Zbigniewo Bzdako argumentacijoje bei nutarimuose kelia nerimą. Punsco parapijos klebono, gerbiamo kunigo

Andrzejaus Opanowskio, elgesys iš valdovo pozicijų nesuteikia galimybių abipusiam supratimui.

Kadangi kultūrinė ir kalbinė asimiliacija mažumoms yra neišvengiamas procesas, mes, kiek galime, stengiamės sulėtinti jos eigą. Tai nėra – kaip teigia Seinų dekanas – Lenkijos lietuvių priešiskumas Lenkijai, bet, mūsų nuomone, logiška pozicija ištikimiausios valstybei ir tikėjimui lietuvių mažumos, kuri stengiasi suderinti savyje šias vertybes: valstybę, religiją ir tapatybę, siekdama išsaugoti, be kita ko, kultūrinio ir kalbinio paveldo likučius, pratęsiančius mūsų tapatybę.

Toks požiūris lenkams, kurie irgi turi turtingą istorinę patirtį, ypač dvasininkams, tarnavusiems tautiečiams už tėvynės ribų ir patyrusiems tą patį likimą, neturėtų kelti jokių nuogastavimų ar abejonių. Asimiliacinė misija (nes būtent taip mes ją suprantame) nesustiprins lenkiškumo, o suteiks pretekstą priešiškiems elementams, kurie jau pasirodė Seinų regione, kurstyti nesantaiką.

Abiem mūsų tautoms yra žinomas, tačiau vis dar ignoruojamas posakis: „Žmogus šaudo, o Dievas kulkas nešioja“. Tai patyrėme ir iš Lomžos vyskupijos neramumų pateikto pavyzdžio. Ar negrįžtamai? Mes nesieliame kaip savavaliai maištininkai, kaip to norėtų tylaus paklusnumo šalininkai. Tikimės daugiau harmonijos Dvasioje. „Žmonės sujaudina širdies tyrumas, o ne žodžių gausa“ (šv. Pranciškus Salezietis).

Pasiliekame su katalikišku atsidavimu ir pasitikėjimu, kad mūsų ketinimai bus suprasti.

Lenkijos lietuvių bendruomenės tarybos pirmininkė Asta Pečiulienė
Lenkijos lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkė Irena Vilimienė
Lenkijos lietuvių draugijos pirmininkė Onutė Nevulienė

Vysk. Antano Baranausko fondo „Lietuvių namai“ Seinuose tarybos pirmininkė Jolanta Jonušonytė

Lenkijos lietuvių šv. Kazimiero draugijos pirmininkas Algirdas Vektorius
Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos pirmininkė Aldona Vaicekauskienė

Punskas-Seinai, 2026-07-30

Susipažinti:

Elko vyskupui J. Mazurui
Arkivyskupui L. Virbalui

(Adresuojama Lenkijos lietuvių bendruomenės tarybos pirmininkei Astai Pečiulienei)

*Gerbiamieji,
nuoširdžiai dėkoju už 2026 m. liepos 30 d. laišką, kuriame reiškiamas susirūpinimas dėl lietuviškai kalbančių tikinčiųjų sielovados Elko vyskupijoje. Perskaiciau labai atidžiai.*

Pagal KTK (Kanonų teisės kodekso) 383 kanono 1 dalį: „Vykdymas savo ganytojišką tarnystę, vyskupas turi rūpintis visais jam patikėtais tikinčiais, neatsižvelgdamas į jų amžių, padėtį ar tautybę, tiek nuolat jo teritorijoje gyvenančiais, tiek ten laikinai viešintiais.“ Taigi vyskupas yra religinio gyvenimo vadovas ir pagrindinis tikinčiųjų sielovados vadovas jam patikėtoje vyskupijoje.

Tikiuosi, kad nuoširdus dialogas, ramus abipusių pozicijų išdėstymas, taip pat atidus Punsko, Seinų ir Smalėnų parapijose tarnaujančių dvasininkų argumentų išklausymas leis rasti bendrą kelią, kad sielovada šiose bendruomenėse galėtų plėtotis ir duoti vis didesnius vaisius Dievo garbei.

Užtikrinu, kad melsiuosi už visus Lenkijoje gyvenančius lietuvius.

Tadeusz Wojda SAC, Gdanskio metropolitas, Lenkijos vyskupų konferencijos pirmininkas

Varšuva, 2026 m. rugpjūčio 18 d.

Išskridus gandrums ir orams atvėsus vėl prasideda šurmulys mokyklose, užtruksiąs visus 10 mėnesių. Mes, Lenkijos lietuviai, didžiuojamės savo lietuviškomis mokyklomis, o ne vienas kitos tautinės mažumos Lenkijoje atstovas su pavydu žiūri į mūsų pasirinktą mokyimo formą. Beje, Lenkijoje mes vieni mokome visų dalykų gimtąja kalba. Kaip rodo patirtis – tai garantuoja mūsų tapatybės tęstinumą. Taigi pasiūrėkime, kiek vaikų šiais mokslo metais atėjo į mūsų mokyklas, kas jose naujo. Kokių planų mokyklos turi prasidėjusiais mokslo metais, kokie jų prioritetai? Pradėkime nuo vyriausiųjų.

PUNSKO KOVO 11-OSIOS LIETUVIŲ LICĖJUJE

Punsko Kovo 11-osios bendrojo lavinimo lietuvių licėjuje šiais mokslo metais mokosi 71 moksleivis. Į pirmą klasę atėjo 22 mokiniai.

Jaunimo skaičius licėjuje sumažėjo. Praėjusiais mokslo metais mokėsi 80 mokinių. Licėjus išlydėjo 30 absolventų, vienas mokinytis paliko mokyklą, o pirmokų atėjo tik 22. Ne visi lietuviškų pagrindinių mokyklų aštuntokai renkasi Punsko licėjų – dalis jų eina į lenkiškas vidurines mokyklas.

Licėjuje darbą pradėjo dvi naujos mokytojos: Onutė Šupšinskienė – matematikos mokytoja ir Irma Chšanauskienė – lietuvių kalbos mokytoja.

Mokymo programos dar nesikeitė, tik įvestas naujas privalomas dalykas – sveikatingumo ugdymas, bei neprivalomas: seksualinė sveikata. Keičiasi taip pat mokinio elgesio vertinimo kriterijai.

Mokyklos prioritetai: skatinti mokinius gerai mokytis ir siekti aukštų rezultatų, gerinti lankomumą. Tikslas – kad Punsko licėjus vėl sugrįžtų į „sidabrinių“ mokyklų gretas.

Direktorius Alvydas Nevulis apie mokyklą rašo: „Punsko licėjus visada

Kas naujo mūsų mokyklose?

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

IRENA VILIMIENĖ

laukia visų aštuntokų, baigiančių mūsų krašto lietuviškas pagrindines mokyklas. Licėjus užtikrina geras, saugias ir jaukias mokymosi sąlygas, galimybę plėsti savo susidomėjimus, dalyvauti kultūrinėje veikloje, įvairiuose projektuose. Punsco licėjaus absolventai turi dvigubą naudą: gali studijuoti ir Lenkijoje, ir Lietuvoje. Besirenkantys studijas Lietuvoje – apdovanojami papildomais dviem balais, kurie palengvina stojimą į prestižines studijų kryptis. Dėkoju visiems tėvams, kurie pasitiki mūsų mokykla ir leidžia savo vaikus mokytis Punsco licėjuje.“

PUNSKO DARIAUS IR GIRĖNO PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE

Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinėje mokykloje 2026/2027 mokslo metus pradėjo 24 pirmokai, iš jų 19 lanko lietuvišką klasę. Mokykloje mokinių skaičius išliko toks pats,

kaip ir pernai – 213 (174 lietuviškose klasėse, 39 lenkiškose).

Trys mokytojos išėjo į pensiją, tačiau nauji mokytojai nebuvo įdarbinti. Šiais mokslo metais dirba 36 pedagogai. Planuojama tęsti anksčiau pradėtus projektus: Kultūros pasas, Programa mokykloms (sveikos mitybos projektas), Aktyvi mokykla (sporto projektas), Plaukimo

mokymo projektas pradinukams, Mantinga vaikų lyga (krepšinio lyga Marijampolėje), bus teikiamas bendras projektas su Lazdijų savivaldybės viešąja biblioteka apie Alvydo Valentos kūrybą.

Direktorius Jonas Vydra apie mokyklos planus rašo: „Kaip kiekvienais mokslo metais, be įprasto ugdymo proceso, paminėsime svarbiausias Lietuvos ir Lenkijos valstybines šventes ir įvykius, ruošimės dalykiniams konkursams, rengsime mokyklos šventę bei vyksime į Pščelniką paminėti Dariaus ir Girėno tragiškos žūties metinių.“

Pernai pradėjome modernizuoti ir atnaujinti mokyklos IT įrangą bei internetinį ryšį. Šiuos darbus planuojame tęsti ir šiais mokslo metais.“

SEINŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“ MOKYKLOJE

Seinų lietuvių „Žiburyje“ mokslo metus pradėjo 86 mokiniai: 57 mokykloje ir 29 vaikų darželyje. Į darželį atėjo 6 naujokai. Vaikų skaičius mažesnis nei praėjusiais metais, nes mokyklą baigė 11 aštuntokų,

Mokslo metų pradžia Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinėje mokykloje

Mokslo metų pradžia Punsco Kovo 11-osios licėjuje

vienas mokinys išvyko į Suvalkus, o naujų atėjo 6. Mažėjimo priežastys: mažas gimstamumas, dėl to pastoviai mažėjantis vaikų skaičius Seinų mieste ir apylinkėse bei tai, kad ne visi lietuviai savo vaikus atveda į lietuvišką mokyklą.

Direktorius Algirdas Vaicekuskas apie naujoves mokykloje teigia: „I ir IV klasės mokslus pradeda pagal naujas bendrąsias programas. Yra naujas privalomas dalykas – sveikatingumo ugdymas, įstatymiškai uždrausta naudotis telefonais mokykloje, į mokyklas sugrįžta praktiniai užsiėmimai, seniau vadinti rankų darbais, ir gamtos dalykas iki VI klasės. Dar dvi naujovės: projektų savaitė bei ta, kad kiekvienas auklėtojas privalo bent vieną pamoką per mėnesį skirti civilinio saugumo ugdymui. Mokyklos šių mokslo metų prioritetai: skatinimas skaityti knygas, kalbos kultūra, jauno tautiškai sąmoningo žmogaus ugdymas.“

VIDUGIRIŲ MOKYKLOJE

Ši mokykla yra vienintelė išlikusi gyva kaimo mokyklėlė po 1999 metų reformos šienapjūtės. Apie kitas – Vaitakiemio, Navinykų, Pristavonių ar Krasnagrūdės kalbama jau tik istorijos kontekste ir su tam tikru sentimentu. Nes iš tikrųjų kaimo mokyklėlės davė pradžią šio krašto lietuviškam švietimui ir įtvirtino jį mūsų sąmonėje. Remiantis kaimo mokyklų patirtimi ir praktika, lietuviškas švietimas persikėlė ir į Seinus, ir į Suvalkus.

Grįžkime prie Vidugirių. Tokios mokyklėlės labiausiai savo kailiu patiria laikmečio realijas ir kaimo bendruomenės kitimą. Pirma, demografija – vaikų mažėjimas labiausiai jaučiamas kaimuose, kita vertus, gyventojų skaičius mažėja ir dėl ūkių stambėjimo, žmonės keliasi gyventi į miestus.

Taigi Vidugirių mokykloje šiais metais 18 mokinių. Jų sumažėjo, nes 4 aštuntokai baigė, vienas mokinys

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokiniai

Irenos Vilimienės nuotr.

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos mokytojai

Is Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos archyvo.

Vidugirių mokyklos bendruomenė

Vidos Tumelienės nuotr.

išėjo į kitą mokyklą, o atėjo tik 2 nauji. Daugiau niekas nesikeičia, mokytojai tie patys, tik naujos bendrosios programos pirmoje ir ketvirtoje klasėse.

SUVALKŲ LIETUVIŲ VAIKŲ DARŽELYJE IR „VIENYBĖS“ MOKYKLOJE

2026/2027 m. m. Suvalkuose lietuviškas švietimo įstaigas lankys 46 vaikai. „Vienybės“ mokykloje į pirmą klasę atėjo net 7 mokiniai – visi jie buvę Suvalkų lietuvių vaikų darželio ugdytiniai.

Apie Suvalkų „Vienybės“ mokyklos klases ir planus informaciją pateikia direktorė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė: „Kiekvienais metais Suvalkų lietuvių „Vienybės“ mokykloje didės klasių skaičius (kol pasieksime 8 klases), tad tuo pačiu augs ir mokinių skaičius. Kalbant apie vaikų darželį, palyginti su ankstesniais metais, auklėtinių skaičius nežymiai mažesnis. Priežastys trys: demografija, gyvenamosios vietos pakeitimas ir tėvų pasirinkimas leisti vaikus į lenkiškus darželius ar lopšelius. Vis dar Suvalkuose nemažai lietuviškų ir mišrių šeimų, kurios pasirenka „bėgti“ nuo lietuvių kalbos išsaugojimo. Neretai miesto parduotuvėse tenka susitikti vieną ar abu tėvus lietuvius (kraštiečius), su savo atžalomis kalbančiais lenkiškai. Kodėl taip vyksta? Sunku vienareikšmiškai atsakyti, bet tai ilgas metus trunkantis reiškinys, kuris, be abejo, spartina ir asimiliacijos procesus. Lietuviškas vaikų darželis ar mokykla gali tėvams padėti išsaugoti lietuvių kalbą, puoselėti lietuviybę, formuoti vaiko tautinį identitetą, bet šitą kelią sąmoningai turi pasirinkti patys tėvai, atvesdami vaiką į lietuvišką švietimo įstaigą.“

Suvalkų lietuvių vaikų darželis dirba jau įprastu ritmu – ištisus metus (vasaros atostogos tik 2 savaites rugpjūčio mėnesį) nuo 7 iki 17 val. kviečia vaikučius, kurie, be programinių pagrindų, turi galimybę ugdyti

Suvalkų lietuvių „Vienybės“ mokyklos pirmokai

savo meninius ir fizinius gebėjimus. Su vaikais dirba kūrybinga ir kompetentinga mokytojų komanda. Šiais mokslo metais keičiasi bendrosios programos bei vaikų maitinimo standartai. Planuose – praplėsti renginių ir švenčių kalendorių. Suvalkuose toliau bus organizuojama Vaikų šokių šventė „Bitute pilkoji“.

„Suvalkų lietuvių „Vienybės“ mokykloje darbą pradėjo 5 nauji mokytojai dalykininkai, viena mokytoja sugrįžo iš motinystės atostogų. Visi, kas piktybiškai nusiteikę, pasakys: „Štai – mokykloje tiek mokytojų, kiek mokinių.“ Tačiau kas šiek tiek įsigilinęs į ugdymo sistemą ir programas (kurios, beje, I ir IV klasėse dėl reformos pasikeitusios), supras, kad reikia būti dėkingiems tiems žmonėms, kurie savo kasdieniam grafike tarp begalės kitų darbų įspraudžia 1, 3 ar 5 valandas darbo mūsų mokykloje, – teigia direktorė. – Pirmą kartą „Vienybėje“ turime ketvirtokus, atsiranda mokytojų dalykininkų poreikis, bet jų valandų skaičius tikrai nedidelis. Tad esu dėkinga tiems, kas prisijungė prie mūsų komandos, kad jaučia šios mokyklos svarbą ir misiją.“

Prioritetai – augti ir auginti. Nuo lapkričio mėnesio šalia Suvalkų lietuvių vaikų darželio darbą pradės ir vaikų lopšelis, kurį galės lankyti vaikučiai, baigę 1 metukus.

„Vienybės“ mokykloje kiekvieną pusmetį skiriame kokioms nors išskilioms metinėms ar jubiliejams paminėti. 2025/2026 m. m. I pusmetį minėjome M. K. Čiurlionio 150-ąsias gimimo metines, II pusmetis buvo skirtas Seinų kunigų seminarijos įkūrimo 200 metų jubiliejui. 2026/2027 m. m. I pusmetį minėsime Juozo Vainos 110-ąsias gimimo metines. Ta proga surengsime pasakorių konkursą ir jo vardu pavadinsime tiksliųjų mokslų kabinetą. Mat tai iškili mūsų krašto asmenybė, pedagogo darbą pradėjusi Suvalkuose, palikusi neįkainojamą Suvalkų krašto tautosakos, materialinės kultūros ir tarmės lobyną. Norime, kad „Vienybės“ mokykla būtų tiltas, jungiantis praeitį ir dabartį, kad modernios technologijos neužgožtų mūsų tautinių ir pamatinių vertybių, šio krašto istorijos“, – rašo Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė.

Mokykloje darbą tęs „Tėvų akademija“ – vyks lietuvių kalbos pamokos tėvams, kurių atžalos lanko lietuvišką vaikų darželį ar mokyklą. Praėjusių mokslo metų kovo mėn. pradėtos organizuoti pamokos sulaukė nemažo susidomėjimo. Tėvai patys už jas susimoka. Suvalkų lietuvių vaikų darželyje ir „Vienybės“ mokykloje beveik 80 % vaikų kilę iš mišrių šeimų. Tai papildomi iššūkiai, su kuriais

susiduriama kiekvieną dieną. Tėvams vis dar kyla klausimas, ar jie sugebės vaikui padėti ruošti namų darbus, jei nemoka lietuviškai? „Visada stengiamės tokias šeimas nuraminti ir palaikyti: juk kalba – tai langas į pasaulį ir galimybės. Gal šita taisykle vadovaujasi ir tėvai, ateidami į lietuvių kalbos pamokas“, – teigia direktorė.

Naujovė „Vienybės“ mokykloje – darbą pradėdanti biblioteka ir skaitykla. Čia vyks ir nemažai literatūrinių renginių, vaikų knygų pristatymų. Suvalkiečiai padėkos žodžius skiria istorijos mokytojai Julijai Račiuvienei iš Punsko, kuri mokyklai padovanojo savo knygas.

Mokykloje bus organizuojamos įvairios parodos. Tam skirtos net dvi erdvės – galerija ir II aukšto fojė. Čia savo darbus galės eksponuoti tiek jauni kūrėjai, tiek profesionalūs menininkai iš Lietuvos.

Ateities planas ir siekis – sporto ir aktų/koncertų salės statyba. „Turime vilties, kad svajonės apie gražias, erdvas patalpas fizinio ugdymo pamokoms, sporto ir meno būreliams, mokyklos ir bendruomenės renginiams ar šventėms taps realybe“, – teigia direktorė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė.

„Tie, kas turi sąlytį su lietuviškomis švietimo įstaigomis Suvalkuose, puikiai žino, kad čia vyrauja labai gera atmosfera, aplinka yra draugiška, šeimyniška, atvira ir kūrybinga. Nebijome įvardyti ir spręsti problemų, jei jos atsiranda. Nebijome jungtis prie įvairių akcijų ar projektų, ieškoti naujovių, tobulėti.

Norime kreiptis į tėvus: Nebijokite leisti vaikų mokytis lietuviškai. Kyla klausimų ar abejonių – ateikite, rašykite, skambinkite, kalbėkimės. Kviečiu sekti Suvalkų lietuvių „Vienybės“ mokyklos ir vaikų darželio paskyrą feisbuke – ten fiksuojama mūsų kasdienybė: šventės ir šiokeidieniai, maži ir dideli džiaugsmiai. Galite būti jų dalis – išdrįskite“, – ragina direktorė.

PUNSKO VAIKŲ DARŽELYJE

Pasakojimą apie 2026/2027 m. m. pradėjome nuo Punsko vyriausiųjų, apskukome ratą po Suvalkų trikampį ir sugrįžtame vėl į Punksą – pažvelgti, kas naujo vaikų darželyje. Informaciją apie šiuos mokslo metus pateikė Vida Jolanta Stankevičienė.

Punsko savivaldybės vaikų darželyje naujuosius mokslo metus pradėjo 82 ugdytiniai (73 lietuviškose grupėse ir 9 lenkiškoje). 2025/2026 mokslo metų pabaigoje jų buvo 89. Darželyje vaikučių skaičius siek tiek keičiasi. Mat mokslo metams bėgant jų padaugėja ypač 3–4 metų vaikų grupėse. Taigi ugdytinių yra maždaug tiek pat, kiek ir praėjusiais mokslo metais.

„Punsko vaikų darželyje dirba tos pačios mokytojos. Keičiasi tik bendrosios programos. Nuo 2026 m. rugsėjo 1 d. Lenkijos ikimokyklinio ugdymo sistemoje įsigaliojo itin svarbūs pokyčiai, apimantys visiškai naują bendrąją programą „Ateities kompasas“ („Kompas Jutra“). Ankstesnę keturių vaiko vystymosi sričių sistemą pakeitė 9 naujos kompetencijų sritys: socialinė, asmeninė, kalbinė, matematinė, gamtos mokslų, techninė, skaitmeninė, meninė ir judėjimo. Naujos programos rekomenduoja skaitmeninę higieną ir ekranų ribojimą. Daugiau dėmesio skiriama vaikų „agentiškumui“, tiesioginiam pasaulio pažinimui, eksperimentams bei patirčiai. Sugriežtintos vaikų maitinimo taisyklės. Rekomenduojama valgyti mažiau mėsos, privalomas augalinis maistas, daugiau daržovių, mažiau cukraus, druskos ir riebalų. Reformos tikslas – geriau paruošti vaikus šiuolaikiniam pasauliui, orientuojantis į jų savijautą, ekologiją ir sveikatą“, – teigia Vida Jolanta Stankevičienė.

Punsko vaikų darželio auklėtojoms rūpi vaiko visapusiškas vystymasis ir gerovė. Svarbiausia – sudaryti sąlygas saugiai ir kūrybiškai augti

asmenybei. Darželio prioritetai: ugdymo kokybė ir inovacijos, emocinė aplinka ir sveikata, bendruomeniškumas ir bendradarbiavimas, įtraukusis ugdymas.

Mokytojos kelia kvalifikaciją, kad užtikrintų aukštesnę ugdymo kokybę, pritaikytų žinias sparčiai kintančioje aplinkoje ir atitiktų keliamus profesinius reikalavimus. Tai padeda joms efektyviau auginti mažąsias asmenybes ir diegti naujoves praktikoje. „Punsko savivaldybės vaikų darželyje skiriame daug dėmesio patriotiškumo ugdymui, pagarbai draugams, tėvams ir mokytojoms. Tokius prioritetus norime išlaikyti ir toliau bei visapusiškai tobulintis“, – tokiais žodžiais pasakojimą baigia Vida Jolanta Stankevičienė.

APIBENDRINANT

Lietuviškos mokyklos, deja, neišgyvena aukso amžiaus. Nors kai kurios jų jau yra įžengusios į aštuntąjį dešimtmetį, XXI amžiaus trečiasis dešimtmetis nėra joms palankus. Dauguma mokyklų vadovų atkreipia dėmesį į demografinę padėtį – gimstamumo mažėjimą. Kita bėda – tautinės tapatybės silpnėjimas ir ne visų tėvų mokymosi lietuvių, kaip tautinės mažumos, kalba pranašumo suvokimas, o kartais ir noras pabėgti nuo savo šaknų.

Tačiau didžioji dauguma tų, kurie patys mokėsi lietuviškoje mokykloje, ir savo vaikams renka mokymą lietuvių kalba, dažnai net ir sukūrę mišrias šeimas. Jie mato, kad puikiai mokėti dvi kalbas: gimtąją ir valstybinę, yra ne apsunkinimas, o privilegija.

Taigi šiandien besimokančiųjų visose lietuviškose švietimo įstaigose yra 468. Prieš dešimtmetį, 2016-aisiais, lietuviškas mokyklas ir darželius lankė 501 mokinys.

Linkime sėkmingų mokslo metų! O svarstantys apie mokyklos pasirinkimą – nedvejokite, nepralaimėsite pasirinkę lietuvišką.

Kai klotimo teatras prabyla

ALICIJA KRAUŽLYTĖ

Liepos 11–12 dienomis Puns-ko skansene vėl susitiko tie, kuriems teatras – ne tik scena, bet ir gyvas ryšys su savo kraštu. Čia vyko jau XXXV klotimo teatrų festivalis. Dvi dienas skambėjo lietuviškas žodis, muzika, juokas ir plojimai, o į sceną žengė aktoriai iš mūsų krašto ir Lietuvos. Šių metų festivalis buvo skirtas dviem svarbioms sukaktims: Seinų kunigų seminarijos 200 metų jubiliejui ir krašto šviesuolio, tautosakos rinkėjo Juozo Vainos 110-osioms gimimo metinėms.

Pirmoji diena skirta Juozui Vainai atminti. Apsilankėme jo etnografiniame muziejuje, prisiminėme žmogų, kuris visą gyvenimą rinko mūsų krašto žmonių žodžius, dainas, papročius ir istorijas. Vėliau į sceną žengė Punsko lietuvių kultūros namų klotimo teatras su Jolantos Malinauskaitės-Vektorienės spektakliu „Prakalbytas lopšys“. Jį žiūrėdami žiūrovai galėjo pajusti, kad scenoje atgyja ne kokia tolimes praėjusi, o mūsų pačių krašto žmonių gyvenimas ir jų kalba. Po spektaklio skanseno kieme atidengtas Juozo Vainos atminimui

Liudvinavo „Žalias sodas“, suvaidinęs spektaklį apie Kazį Borutą

skirtas suoliukas. Atrodytų, paprastas daiktas – suoliukas, bet jis kviečia sustoti, prisėsti, pabūti, prisiminti. O gal ir išgirsti tai, ko skubėdami kasdienybėje nebepastebime. Juk ir klotimo teatras kartais priverčia mus sustoti ir išgirsti mūsų krašto žodį, jo skambesį, istorijas, kurios dar gyvos vyresniųjų atmintyje.

Festivalio scenoje netrūko ir svečių iš Lietuvos. Agluonėnų klotimo teatras pristatė Žemaitės „Petra

Kurmeli“, Liudvinavo „Žalias sodas“ – spektaklį apie Kazį Borutą. Dieną užbaigė „Valdovas“, kurį parodė Kunigo švietėjo Jono Katelės labdaros fondo dramos studija. Šio spektaklio metu gamta nusprendė tapti dar viena jo dalyve – lietus buvo savotiška natūrali scenografija ir dar labiau sustiprino dramatišką kūrinių atmosferą. Tokios akimirkos ir yra teatro magija: kartais netikėtumas sukuria stipriausią išpūdį.

Antroji diena buvo skirta Seinų kunigų seminarijos jubiliejui. Sekmadienio rytą pradėjome su S. Birgelio ir A. Jarmalos knyga „Nuo Seinų kunigų seminarijos mūrų iki Veisiejų altorių“. Knygos pristatymas suteikė galimybę plačiau pažvelgti į Seinų kunigų seminarijos reikšmę mūsų krašto istorijai, kultūrai ir religiniam gyvenimui, o viktorinoje galėjome patikrinti, ką žinome apie šią svarbią mūsų krašto istorijos vietą.

Paskui – vėl teatras! Mažieji žiūrovai susitiko su Katino Murkliaus teatru iš Ukmergės ir jo spektakliu „Nukas“.

Punsko klotimo teatras atidengiant suoliuką Juozui Vainai atminti

Vaidinamas V. Mykolaičio-Putino „Valdovas“

Seinų „Kultuvė“, suvaidinusi „Dėdę Miką“

Šakių kultūros centro Zanavykų teatras, parodęs dramą „Kudirka – buvau atėjęs“

Kalvarijos „Titnagas“ savo komedija „Duok mums ramybę“ žiūrovams ramybės tikrai nedavė – juoko netrūko. Seinų „Kultuvė“ parodė „Dėdę Miką“, o III amžiaus universiteto teatro „Bobutės“ „Bobučių akademija“ dar kartą įrodė, kad meilei teatrui nėra amžiaus ribų. Labai jaudinančiai nuskambėjo Punsko jaunių teatro „Kregždė“ „Eglė – žalčių karalienė“. Stebint jaunuosius aktorius buvo gera matyti, kad mūsų teatro tradicija turi tęsinį. Festivalį užbaigė Šakių kultūros centro Zanavykų teatras drama „Kudirka – buvau atėjęs“. Vincas Kudirka, jo gyvenimas ir pasirinkimai tapo gražiu finaliniu akordu festivalyje, kuriame tiek daug kalbėjome apie mūsų istoriją, kalbą ir tautinę savimonę.

Dalyvaudama renginyje dar kartą pagalvojau, kad klojimo teatras mūsų kraštui yra labai reikalingas. Jis suburia žmones. Skirtingų kartų, skirtingų miestų ir net skirtingų Lietuvos regionų aktorius.

Dėkojame rėmėjoms: Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai bei Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijai (Globalios Lietuvos programa).

XXXV klojimo teatrų festivalis praėjo, bet jo nuotaika dar ilgai išliks. Gal dėl to, kad klojimo teatras turi ypatingą savybę – net ir užgesus scenos šviesoms, jis dar kurį laiką gyvena žmoguje. Ir kitais metais vėl susitiksime tame pačiame skansene – su naujais spektakliais, naujais žmonėmis, tuo pačiu lietuvišku žodžiu ir tuo pačiu jausmu, kad esame didelės teatro ir savo krašto kultūros šeimos dalis. Tad iki susitikimo!

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJAMinisterstwo Spraw
Wewnętrznych i Administracji

Seinų kunigų seminarijos auklėtiniai – politiniai kaliniai ir tremtiniai

Gedulo ir vilties dienos minėjimas Seinuose

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

JANINA MACUKONIENĖ

Išsimintiną Lietuvos istorijos įvykį, 1941 m. birželio 14 d. sovietų įvykdytą trėmimą, paminime taip pat mūsų krašto lietuviškose mokyklose. Dar pernai, „Žiburio“ mokyklai pasiūlius, Seinuose šią dieną nutarta paminėti kartu su „Lietuvių namų“ ansambliu „Galadusys“. Šis ansamblis moka daug tremtinių ir partizanų dainų, o žiburiečiai prisijungia su eilėmis, tremtinių prisiminimais ir muzikiniais kūrinių. Praėjusiais metais minėjimas vyko „Žiburio“ mokyklos sporto salėje, o šiemet Gedulo ir vilties dieną paminėjome birželio 17-ąją „Lietuvių namuose“.

Kadangi šiais metais ypatingas dėmesys skiriamas Seinų kunigų seminarijai, pabandėme paieškoti nukentėjusiųjų nuo sovietų represijų tarp šios mokyklos absolventų. Sovietams įžengus į Lietuvą, kunigai buvo ta inteligentijos grupė, kuri ypač netiko komunizmo ideologiją skleidžiantiems okupantams. Nors oficialiai buvo skelbiama tikėjimo laisvė, žinome, kad nemažai dvasininkų nužudyta, kalinta, ištremta; kiti buvo persekiojami ir raginami bendradarbiauti išduodant tikinčiuosius ir jiems patarnaujančius kunigus. Daugumos kunigų, kurie buvo mokėsi Seinų kunigų seminarijoje, užėjus sovietams, jau nebuvę tarp gyvųjų arba jie buvo nelabai veiklus seneliai, kurie mažiau domino sovietų pareigūnus. Tačiau nukentėjusiųjų, be abejo, būta dar nemažai. Šįkart nesiėmėme visų suieškoti istorijos

šaltiniuose, o dėmesį sutelkėme į dvi iškilias Lietuvos dvasininkijos asmenybes – Juozą Laukaitį ir Vincentą Borisevičių. Trumpai paminėjome taip pat Vincentą Dargį, apie kurį, kaip slaptos draugijos kunigų seminarijoje veikėją, mokiniai žinojo iš anksčiau ruošto spektaklio apie Seinų kunigų seminariją. Šaltiniuose paminėta, kad Dargis buvo tardomas ir kalinamas.

Minėjimas prasidėjo „Žiburio“ mokyklos direktoriaus įžanga apie istorines tremties aplinkybes, išklausėme eilių ir nostalgikų „Galadusio“ dainų apie ištremtųjų tėvynės ilgesį ir partizanų lemtį. Trumpai pristatė Seinų seminarijos auklėtinių įnašą į nepriklausomą Lietuvą, mokiniai skaitė prelato Juozo Laukaitio tardymo protokolų ištraukas, liudijimus apie jo laikyseną kalėjime ir tremtyje. Po to buvo pristatomas Vincento Borisevičiaus, kaip dvasininko, kelias iki vyskupo pareigų ir jo ryžtingi atsakymai tardytojams ginant katalikų tikėjimą mirties nuosprendžio akivaizdoje. Straipsnyje pateiksiu įdomesnes skaitytų tekstų ištraukas.

Juozas Laukaitis – labai stipriai susijęs su Seinais kaip kunigų seminarijos auklėtinis, vėliau profesorius, kalbininkas, vyskupo Antano Baranausko sekretorius ir daug nusipelnęs kuriant Seinuose spaustuvę bei redaguojant čia leidžiamą spaudą.

J. Laukaitis gimė 1873 m. Giniūnų kaime, Prienų parapijoje, Antano ir Marijonos Laukaičių šeimoje.

Mokėsi Marijampolės gimnazijoje, o 1883–1888 m. Seinų kunigų seminarijoje, kur įsijungė į lietuvių klierikų veiklą, platino lietuviškas knygas ir laikraščius. 1897 m. įgijo teologijos magistro laipsnį Petrapilio dvasinėje akademijoje ir išventintas kunigu. Iki vysk. Antano Baranausko mirties 1902 m. ėjo jo kapeliono pareigas. Vėliau profesoriavo Seinų kunigų seminarijoje. Čia dėstė gamtos mokslus, homiletiką, lietuvių kalbą ir literatūrą. Uoliai reiškėsi visuomeninėje veikloje. Bendradarbiavo 1906 m. Seinuose steigiant „Šaltinį“ ir buvo pirmasis jo redaktorius. 1908 m. įkūrė kunigams skirtą „Vadovą“, kad šie turėtų daugiau medžiagos lietuviškiems pamokslams. Buvo vienas iš Šv. Kazimiero draugijos knygoms leisti steigėjų.

Juozas Laukaitis

1910 m. iškeltas klebonu į Leipalingį. 1912 m. buvo išrinktas IV Valstybės Dūmos atstovu iš Suvalkų gubernijos. Karo metu Petrapilį rūpinosi karo pabėgėlių šalpa. Vėliau dalyvavo politiniame gyvenime: buvo Lietuvių tautos tarybos bei Laikinojo Lietuvos valdymo komiteto narys.

Iki 1930 m. ėjo Seinų, po to – Vilkaviškio vyskupijos kurijos kancelerio ir oficiolo pareigas. Nuo 1930 m. klebonavo Seirijuose. 1936 m. tapo Seimo nariu: stengėsi tuometinį režimą sutaukyti su katalikais.

Prel. J. Laukaitis nusipelnė lietuvių liturginei terminijai. Vertė giesmes, litanijas, maldas. Prisidėjo prie lietuvių bendrinės kalbos kūrimo. Rašė „Šaltinyje“, „Vadove“, „Tiesos kely“, „Gimtojoje kalboje“, „Draugihoje“, „Vilniaus žiniose“.

Būdamas altarisas Seirijuose, 1947 m. apkaltintas, kad lankė ligonį nepranešęs valdžiai, ir areštuotas. Nubaustas 15 metų laisvės atėmimo. Mirė kalėjime Rusijoje apie 1952-uosius arba 1955 metais.

Arešto metu kun. J. Laukaitis buvo 74 metų amžiaus. Galime tik įsivaizduoti, kaip kentėjo ištremtas žmogus, kamuojamas senatvės negalių, baidų Sibiro kalėjimo buities sąlygų, tardytojų kankinimų ir tėvynės ilgesio paskutinėmis savo gyvenimo dienomis.

Kaltinimai prelatui Laukaičiui surašyti į 201 lapo tardymo bylą. Tiek „kaltinimų“ Alytaus kalėjimo tardytojai sugebėjo prirašyti dvasininkui nuo 1947 m. balandžio 29 iki liepos 2 d. tardymų (trukusių apie 52 valandas) metu. Trumpai tariant, didžiausią „nusikaltimą“ kun. Laukaitis padarė, kai ėjo paskui vokiečių varomus sušaudyti žmones, kad išklaustų išpažinties, kai klausė vokiečių nuteistųjų išpažinties Seirijų bažnyčioje, kai vyko su sakramentais pas sunkiai sergančią ligonę, kuri, kaip vėliau paaiškėjo, buvo partizanų ryšininkė. Laukaitis teisme

neprisipažino esąs kaltas, tačiau atvirai pareiškė: „... neneigiu, kad aš, kaip Katalikų Bažnyčios dvasininkas, sovietinei tvarkai nusistatęs priešiškas. Pergyvenau vokiečių okupaciją, kurios metu 1941–1944 m. eidamas dvasininko pareigas Seirijų bažnyčioje ne kartą sakiau antitarybinius pamokslus. Alytaus gimnazijoje moksleiviams kalbėjau apie vyskupo Antano Baranausko gyvenimą ir veiklą. Bet paskaitoje jokios antitarybinės politikos nebuvo.“ Kai tardytojai primygtinai reikalavo kaltės įrodymų, dvasininkas drąsiai ir motyvuotai atsakė: „Tarybų valdžiai esu nusistatęs priešiškas todėl, kad aš, būdamas idealistas, nepritariu bolševikų partijos požiūriui. Būtina pažymėti, kad antitarybinio turinio pamokslų nesakiau nei 1940 m. Lietuvoje įkūrus sovietų valdžią, nei po 1944 m., kai vokiečiai iš Lietuvos buvo išvyti. Priešingai, su sovietų valdžia visada stengiausi būti geruose santykiuose. Tad prisipažinti, vedus kokią tai kovą prieš Tarybų valdžią, neįmanoma.“

Pagal prelato brolio sūnaus Antano Laukaičio pasakojimą, senelis kunigas gerai sugyveno su vietiniu rusų komendantu majoru, buvo vaisingas, gerai kalbėjo rusiškai, todėl išgelbėdavo ne vieną suimtą nekaltą žmogų. Savęs, kaip ir sesers Marijos, visgi išgelbėti neįstengė. Už tai, kad be jo žinios atvežtas į partizanų stovyklą atliko priesaikos ceremoniją ir palaimino Lietuvos kovotojus, prelatas netrukus buvo suimtas. Klebonijoje gyvenusi jo sesuo Marija taip pat suimta ir išvežta į Sibirą, kur mirė sušalusi miške.

Ką išgyveno prelatas kalėjimuose ir tremtyje, tiesioginių liudijimų nėra. Neturime taip pat tikrų duomenų, kur ir kada J. Laukaitis baigė savo žemiškąją kelionę. Istorikė Aldona Vasiliauskienė, labai tiksliai išanalizavusi Lietuvos ypatingajame archyve saugomas baudžiamąsias ir sekamąsias bylas (Prelatas Juoza-

pas Laukaitis, byla P-12088, LYA, F. K-1, Ap. 58; *Seirijų praeitis ir dabartis*, p. 542–595), patikslino kai kuriuos biografijos faktus. Nustatė, kad J. Laukaitis buvo suimtas 1947 04 29; tardymai vyko, kai jis kalėjo Alytaus, vėliau Kauno kalėjimuose, o 1947 m. spalio 2 d. SSRS MVD nuosprendžiu tų metų lapkričio 10 d. perkeltas į Vladimiro kalėjimą. Pagal 1948 09 15 nurodymą atsidūrė Novočerkasko kalėjime. Manoma, kad iš ten dar kažkur buvo perkeltas, tačiau tikslesnių duomenų nėra. Kad prelatas mirė 1955 m., sprendžiama iš jo paso sunaikinimo 1955 m. kovo 16 d. dokumento. Kulklus dvasininko susirašinėjimas su artimaisiais nutrūko 1952 m.

Išsamiuose tardymų protokoluose užrašyta ir ankstesnė J. Laukaičio veikla. Čia galima rasti įdomios informacijos apie Seinų laikotarpį, bet tai jau atskira tema.

Vincentas Borisevičius gimė 1887 m. Vilkaviškio apskrityje, Bebrininkų kaime, Augustino ir Marijonos (Rugieniūtės) Borisevičių šeimoje. Mokėsi Šunskų pradinėje mokykloje, Petrapilio šv. Kotrynos berniukų gimnazijoje, o 1903-iaisiais kartu su keleriais metais vyresniu broliu Kazimieru įstojo į Seinų kunigų seminariją. Jo bendramoksliai

Vincentas Borisevičius

prisiminė Vincentą kaip didelį knygų mėgėją ir teisybės brangintoją, taip pat tylų, draugišką ir mielą, visiems pagelbstintį klieriką. 1909 m. baigęs Seinų kunigų seminariją dar buvo per jaunas įšventinti į kunigus, tad įvertinant jo didelius gabumus pasiūstas studijuoti į užsienį. Iki 1913-ųjų studijavo Šveicarijoje, Fribūro universitete, kur įgijo teologijos licenciato laipsnį, o 1910 m. buvo įšventintas į kunigus.

Grįžęs į Lietuvą ėjo Kalvarijos vikaro ir kalėjimo kapeliono pareigas. Buvo visų mėgstamas, pagarsėjo gražiais pamokslais. Dėl to rusų žandarai laikė jį nepatikimu ir dažnai tardė. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui ir vokiečiams okupavus Lietuvą, V. Borisevičius pasitraukė į Minską, vėliau į Voronežą. Čia dirbo kaip gimnazijos kapelionas, pabėgėlių šalpos komiteto organizatorius, veikė su ateitininkais ir krikščionimis demokratais. Frontui priartėjus, 1916–1917 m. buvo paskirtas X armijos kapelionu, kur turėdavo patarnauti apie 30 000 įvairių tautų katalikų, laikydavo pamaldas prie pat fronto, rūpinosi sužeistaisiais.

1918 m. Borisevičius grįžo į Lietuvą ir vysk. A. Karoso buvo paskirtas Marijampolės gimnazijų kapelionu ir tikybos mokytoju. Pasižymėjo kaip uolus savo dalyko dėstytojas, auklėtojas ir neturtingų mokinių globėjas (jo šalpa pasinaudojo, tarp kitko, Andrius Baltinis ir vėliau tapęs kunigu Juozas Stakauskas).

1922 m. rudenį V. Borisevičiui buvo patikėtos Seinų kunigų seminarijos profesoriaus pareigos. Tuomet ši seminarija veikė Gižuose. Čia iki 1926-ųjų jis dėstė moralinę bei pastoracinę teologiją ir socialinius mokslus, uoliai atliko auklėjamąjį darbą, būdamas dvasios tėvo padėjėjas. Kaip teigia A. Baltinis, „Seinų seminarija įsijungė plačiai į valstybės atstatymo ir tautos švietimo darbą: leido laikraščius, rašė arba

vertė knygas, organizavo jaunimą ir inteligentus į įvairias organizacijas bei draugijas“. Pagal A. Kučą ir kitus jo amžininkus, „V. Borisevičius šioje srityje buvęs labai veiklus, turėjęs daug žinių ir patyrimo, kantrybės ir takto, ir buvęs didelis lietuvių patriotas [...] jo visuomeninė veikla buvo nukreipta ypač į Lietuvos atkūrimą. [...] Kun. V. Borisevičius buvo nelabai linkęs į politinį darbą, bet puikiai suprato to darbo reikšmę besikuriančiai Lietuvai“.

Kai 1926 m. buvo įkurta Telšių vyskupija, jos valdytojas Justinas Staugaitis pakvietė V. Borisevičių talkinti organizaciniuose darbuose: skyrė jį vyskupijos generalvikaru, o po dvejų metų naujai įkurtos Telšių kunigų seminarijos rektoriumi.

1928 m. vasario 16 d. popiežius Pijus XI suteikė jam prelato titulą. Kaip rektorius ir profesorius, V. Borisevičius dirbo su nepaprastu uolumu ir pasiaukojimu, ir šis darbas atnešė gražių vaisių: „Telšių kunigų seminarijos religinė ir patriotinė dvasia buvo gyva jos išauklėtuose kuniguose ir reiškėsi kritiškiausiais ir sunkiausiais jų gyvenimo metais.“ (A. Baltinis)

Kritiški laikai Lietuvos katalikų dvasininkams atėjo su tarybų valdžia. 1944 m. sausio 21 d. tapęs Telšių vyskupu V. Borisevičius už ištikimybę Dievui ir tėvynei buvo nubautas sunkiu kalėjimu ir mirtimi. Apie jo narsią laikyseną kančios ir mirties akivaizdoje ginant aukščiausias žmogiškąsias vertybes byloja tardymų protokolų (tardymai vyko 1946 m. vasario 9–12, 18–19 d.) ištraukos: „Savo politiniais įsitikinimais aš esu lietuvis... ir visiškai sutinku su krikščionių demokratų partijos programa, nors nuo 1922 m. aš tai partijai nepriklausau. Mano priešiška Tarybų valdžiai veikla, įėjus Lietuvai 1940 m. į Tarybų Sąjungą, pasireiškė tuo, kad aš savo pamokslais, kuriuos sakydavau tikintiesiems, važinėdamas po

vyskupijos teritoriją, reiškiau nepasitenkinimą Tarybų valdžia dėl jos pažiūros į Bažnyčią, konkrečiai, kad uždrausta Bažnyčiai mokyti vaikus, kad veikia civilinė metrikacija, kad draudžiama Bažnyčiai laisvai spausdinti ir platinti religinę literatūrą. [...]

Aš 1943 m. liepos 8 d. kreipiausi į Telšių vyskupijos dvasininkus ir tikinčiuosius su griežtai priešišku Tarybų Sąjungai ganytojišku laišku, kuriame aš griežtai kritikavau Tarybų valdžios organų veiklą, [...] tvirtinau, kad Tarybų valdžia vertė žmones elgtis priešingai jų sąžinei, skleidžiau gandus apie tai, jog bolševikai masiškai naikino lietuvius, niekino tikybą ir maldos namus, suimdinėdavo kunigus, tariamai už tai, kad jie atlikdavo tikybines pareigas. Šis laiškas buvo mano parašytas ir atiduotas spaudai dar prieš mirtį Staugaičio, kuris asmeniškai jį koregavo ir papildė kai kuriais faktais. Laiškas išsiuntinėtas buvo jau po jo mirties.“

Šis „prisipažinimo“ protokolas surašytas po ilgų tardymų ir kankinimų Vilniaus kalėjime, į kurį be teismo V. Borisevičius buvo nugabentas 1946 m. vasario 3 d. 1947 m. sausį vykusiame teisme jis, kaip „liaudies priešas“, buvo nuteistas mirties bausme sušaudant. Įrodymui, kad teismas yra „demokratiškas“, vyskupui leista pasikviesti liudininkus. Liudijo 12 žydų, kuriuos nacių laikais Borisevičius išgelbėjo nuo mirties. Tačiau tų liudininkų niekas neklausė, svarbiausias buvo Gedvilo parodymas, kad „piliėtis Borisevičius yra buržujų – nacionalistų vadas“. Teismo metu Borisevičius buvo ramus. Kai vienas teisėjų, suerzintas vyskupo ramumo, norėdamas jį įžeisti, pasakė: „Matai, pirmiau gerai gyvenai, visi tavo gerbė, manei, kad esi galingas. Dabar matai, kad mes esame nugalėtojai“, vyskupas tarė: „Tu dabar nugalėjai, bet tavo pergalė yra trumpa. Ateitis yra mano.“

Kristus nugalės. Nugalės ir mano tėvynė Lietuva.“ Vienas iš liudininkų, dėl baimės išėjusių iš salės, pasakė: „Tas žmogus nebijo mirti.“

Apie vyskupo V. Borisevičiaus kalinimo, nužudymo ir palaidojimo vietą ilgus metus nebuvo atskleista informacija turbūt bijant katalikų reakcijos. Tik 1970 m. laisvuosius Vakarus pasiekė su vyskupu kalėjusio Algio liudijimas: „Tai nepaprastų atminimų žmogus... Nepaprastai nuoširdus, gera linkintis, malonus, gailestingas. Kitam padėti pirmas skubėdavo. Gavęs ir menką siuntinėlių iki smulkmenų dalijosi su kitais. Buvo kantrus, grįžęs iš tardytojo, dar padaršindavo kitus nenusiminti. Buvo mušamas – kentėjo daug – buvo labai sutinusios kojos. Kaliniai prašydavo, duodavo jam temas, ir jis sakydavo jiems pamokslukus. [...] Buvo visų labai gerbiamas. Jam padarydavo ir kalėjimo vyresnieji šiokių tokių išimčių.

Visada nešiojo sutaną, buvo nepalūžęs, tiesus, visada ramus. Kartą, gavęs siuntinėlių, rado baltą maišelį, ant kurio viršaus buvo išsiuvinėta graži raudona rožė. Jis prašė Algio gerai įsižiūrėti, gal ką įskaitys. Ir Algis išvingiuotuose rožės zigzaguose išskaitė „Švinta laisvė“. Kiek nuostabaus džiaugsmo akimirkai.“

V. Borisevičius už kankinystę ir šventą gyvenimą nusipelnė palaimintojo vardo. Galbūt sulauksime jo paskelbimo šventuoju.

Renkant žinias apie V. Borisevičių, pasinaudota Andriaus Baltinio knyga „Vyskupo Vincento Borisevičiaus gyvenimas ir darbai“ (Roma, 1975) ir kitais šaltiniais. Informacija apie J. Laukaičio tardymą pateikta knygoje „Seirijų praeitis ir dabartis“ (A. Vasiliauskienės straipsnis „Prelatas Juozapas Laukaitis: byla P-1088“).

Kelionė į save

BOŽENA BOBIN

Žmogaus gyvenimo kelias dažnai eina ne tiesia linija, o sudėtinga, vingiuota – per išbandymus, vidines audras, klystkelius bei nesiliaujančius ieškojimus. Tik įveikę sunkumus, patyrę nusivylimų ir iš naujo atradę savo tapatybę, galiausiai grįžtame ten, kur visko pradžia: prie savųjų šaknų, ramybės ir tikrojo „aš“.

Šį kartą skaitytojų dėmesiui – pasakojimas apie iš Punsco krašto kilusią Birutę Nevulytę, moterį, kuri eidama savo gyvenimo keliais atrado, jog visi atsakymai, nusiramimas ir namai yra ne kažkur toli, o tiesiog kiekvieno žmogaus viduje. Šiame atvirame pokalbyje atsiskleidžia jaudinanti istorija žmogaus, kurio energija ir nuolatinis smalsumas nuvedė nuo gimtojo Kampuočių kaimo šurmilio, Punsco krašto mokyklų iki socialinio darbo realybės Vilniaus gatvėse, tarptautinių korporacijų pasaulio bei galiausiai – prie šviesaus, gilaus ir nepertraukiamo ryšio su gamta ir senovės išmintimi. Tai pasakojimas, giliau užčiuopiantis sąsajas ir iššūkius tarp dviejų kultūrų bei kalbų, tarp pagalbos šauksmo ir asmeninio gijimo, tarp šiuolaikinio žmogaus skubėjimo bei pasimetimo ir amžinųjų, nekintančių gamtos dėsnių. Tai pamąstymai apie tai, kad kiekvienas gyvenimo smūgis, net ir skaudžiausia pamoka ar klaida, tėra būdas pabusti, nusimesti svetimą etiketę ir išmokti į pasaulį bei žmones žvelgti ne per dirbtinių taisyklių prizmę, o su beribių tikėjimu, jautrumu ir atviros širdies tiesa.

Božena Bobin: Birute, iš kur esi kilusi, kokia buvo Tavo vaikystė, Tave suformavusi aplinka?

Birutė Nevulytė: Esu Birutė Nevulytė – Jono ir Danutės dukra. Jeigu kas Joną pažįsta, tai atpažintų ir mane, nes esu į jį panaši. Gimiau Seinuose, gyvenau, augau Kampuočių kaime prie pieninės, dėl to visada mūsų šeima sukosi tarp žmonių. Kadangi esu vyriausias vaikas, labai dažnai su tėte toje pieninėje būdavau. Dabar, metams bėgant, vis labiau pastebiu, kad ta vieta ir visi tie žmonės, kurie aplink buvo, jau tada turėjo labai didelę įtaką mano visam gyvenimui. Taigi, gyvenau kaime ir puikiai pažinau tos vietos gyventojus, labai artima man buvo gamta, gyvūnai, visa, kas aplink mane tada vyko.

B. B.: Turbūt panašiai apie savo vaikystę ir jaunystę galėtum pasakyti dauguma Punsco krašto jaunimo.

B. N.: Taip, panašiai kaip daugelis, ir aš baigiau Punsco licėjų (2007 metais). Kaip dauguma absolventų išvykau studijuoti į Lietuvą. Mokiausi Vilniaus universiteto Socialinio darbo fakultete. Tai buvo labai įdomus pasirinkimas, nes iš tikrųjų ilgai svarsčiau, ką norėčiau gyvenime daryti. Atsimenu, dar sėdėdama mokyklos suole iš lėto varčiau mokyklų katalogą. Staiga prieš akis šmėstelėjo socialinio darbuotojo specialybė. Sudomino ir nusprendžiau eiti tuo keliu. Taigi pasirinkau socialinio darbo kryptį. Studijos mane daug ko išmokė. Mokiausi, kaip būti arčiau žmogaus ir bendruomenės. Tos žinios buvo tam, kad pastebėčiau dalykus, galimybes padėti. Nors tada sakyta „padėti

Birutė Nevulytė

kitam“, dabar, turėdama jau nemažą gyvenimo patirtį, žinau, kad žmogus gali tik pats sau padėti. Taigi dabar aš socialinio darbo studijų esmę suvokių kaip krypties, resursų nurodymą – rodyklę į informaciją, kurią turint galima padėti sau patiems. Kuo toliau, tuo labiau įsitikinu, kad be galo svarbus yra sąmoningumas – suvokimas savęs kaip žmogaus, to, kas su manim vyksta tam tikrą minutę, supratimas, kaip veikia pasaulis aplinkui. Daugeliui žmonių vis dar trūksta tokios informacijos, o štai socialinio darbuotojo užduotis buvo ją skleisti – aš taip šitai suprantu.

B. B.: Tave, jauną merginą iš Kampuočių kaimo, Vilnius ir studijos turbūt iškart nubloškė į pačius giliausius gyvenimo vandenis. Nauja aplinka, kitoks mokslų pobūdis, be to, turbūt teko ir dirbti su priklausomais asmenimis?

B. N.: Taip, buvau įdarbinta Vilniaus priklausomybės ligų centre socialine darbuotoja. Prasidėjo nuo praktikos. Aš iš tikrųjų net nežinojau, kas tie asmenys su priklausomybėmis, narkomanai, alkoholikai ir pan. Mano draugė sako: „Eik su manim,

aš viena bijau.“ Na, ir sutikau. Taip prasidėjo mano 3,5 metų darbas su priklausomais asmenimis Vilniaus respublikiniame priklausomybės ligų centre, kuris vadovauja kitiems visos Lietuvos miestuose įsikūrusiems centrams. Tai buvo didelis iššūkis. Dabar, kai žvelgiu į save – tą jauną merginą (man tada buvo 21 metai) iš laiko perspektyvos, matau, kokį iššūkį nusprendžiau prisiimti. Susidurdavau su milžiniškais žmonių sunkumais, tačiau manyje buvo didelis entuziazmas, kurio man gyvenime niekada netrūko ir iki šiol netrūksta, taip pat – begalinis tikėjimas žmogumi. Man ten patiko dirbti, nepaisant visko – nes aš pastebėdavau priklausomuose asmenyse tiesiog žmones. Ir jie sugrįždavo pas mane. Kai nusprendžiau baigti karjerą tame centre, man jau išėjus, kolegos pasakodavo, kad globotiniai dar skambino, manęs ieškodami. Tai man buvo įrodymas. Ne kad aš kuo nors ypatinga, bet kad galbūt iš tiesų turiu gebėjimą žiūrėti į kiekvieną žmogų kaip į svarbų asmenį, nepaisant, kokioje sunkioje padėtyje jis būtų. Ten mačiau žmones pūvančiais kūnais, žmones, kurie leidžiasi psichoaktyvias medžiagas į įvairias kūno dalis. Ir, rodos, jie jau pasmerkti, apleisti ir nereikalingi. Tačiau jeigu pastebi, pasilenki prie to žmogaus ir jo problemos – staiga jame kažkas pradeda trūkinėti, virpėti... įsiplieskia dar kibirkštėlė vilties. Taip tą mačiau.

B. B.: Ar teko dirbti pačiam centre, ar ir gatvėje, su labiausiai pažeistais asmenimis, benamiais, iš kalėjimo išėjusiais žmonėmis?

B. N.: Vilniaus priklausomybės ligų centre mano pareigos buvo labai įvairios: vedžiau grupinius ir individualius užsiėmimus, bet ir dirbau gatvės žalos mažinimo sistemoje (gatvės socialine darbuotoja) – t. y. tiesiog gatvėse, kur daugiausia asmenų su priklausomybėmis, benamių, margi-

nalizuotų, smurtavusių. Iš tų žmonių išgirdau įvairiausių istorijų...

B. B.: Ar viena ėjai, ar su kuo nors?

B. N.: Nėjau viena. Buvome trise – aš ir dar du kolegos. Važinėjome savo automobiliu. Kartą viena iš gatvėje sutiktų moterų, apie kurią žinojau, kad serga AIDS, netyčia įdūrė mane švirkštu. Žinojau, kad ji užkrėsta, nes buvo mano pacientė. Tada labai išsigandau, nors jau turėjau žinių, kad tokiu būdu užsikrečiama labai retai. Greičiau jau hepatitu, bet nuo jo buvau pasiskiepijusi. Tokie įvykiai parodo, kad tas darbas nėra kažkoks nuotykis, o didžiulis iššūkis.

B. B.: Gatvėse tūnantys žmonės nepasitinka „kvepiantys“ ir „besišypsantys“, teigiamai nusiteikę. Visko gali tikėtis. Dėl to tikriausiai kyla įtampa.

B. N.: Aš dėl to ir nusprendžiau, kad laikas tą darbą baigti. Tuo metu turėjau labai daug entuziazmo, bet per mažai patirties. Buvau labai jauna ir dar nežinojau, kaip turėčiau pasirūpinti savimi – tuometinėje Lietuvos pagalbos sistemoje specialistų psichologinė priežiūra dar nebuvo praktikuojama. Ir taip viskas susiklostė, kad ne tik profesiniai, bet ir asmeniniai reikalai paskatino sugrįžti į Lenkiją.

Dabar man kilo tokia mintis: įdomus dalykas nurodyti, kur aš sugrįžtu – ar į Lietuvą, ar į Lenkiją. Pati nežinau. Į Puską tikrai grįžtu. Bet į Lietuvą – irgi grįžtu. Ir į Lenkiją – sugrįžau...

B. B.: Mes, Lenkijoje gyvenantys lietuviai, esame „per vidurį“, tai galbūt ir visur galime „sugrįžti“.

B. N.: Taigi. Ir VISUR yra namai. Kaip keistai tai beskambėtų,

Lietuvoje nesijaučiau tikra lietuvė iš Lietuvos, Lenkijoje nesijaučiu tikra lenkė. Mano vardas lietuviškas – Birutė, o lenkiškai užrašytas Biruta. Studijų laikais dar niekas nekeitė tų vardų ir dauguma Lietuvoje mane vadino Biruta, o ne lietuvišku variantu, pvz., Birutą.

Atsimenu, dar universitete, deja, dariau daug rašybos klaidų. Mano praktikos vadovė, viena geriausių universiteto dėstytojų, visą laiką akivaizdžiai mane dėl to žemino, priekaištaudama dar, kad ir kalbu su akcentu. Po praktikos, kai visas 40 asmenų kursas pateko į įvairias įstaigas, mane vienintelę jau trečiame kurse įdarbino pats centras – darbui su priklausomais asmenimis. Nepaisant to, ta dėstytoja man sumažino pažymį vien dėl rašybos klaidų – nors dalykiškai iš visų kursiojų savo specialybei buvau pasirengusi geriausiai. Yra daugiau tokių ir panašių istorijų... Atrodo, jau jas paleidi, bet kažkur giliai ta jautri dalis manyje, susijusi su lietuviškumu, vis dar atsiliepią.

B. B.: Manau, kalbą mokėti ir taisyklingai ją vartoti yra labai svarbu, bet dar esąs ir kitas lietuviškumo puoselėjimo aspektas, kurio nevalia nuvertinti ar ignoruoti. Gal identifikavimasis su lietuvių nėra susijęs vien su tuo, ar taisyklingai rašai lietuviškai, bet ir su artumo jausmu tam kraštui, gamtai, miestams, kaimams ar net ir žmonėms. Be to, grįžtant prie rašybos klaidų – šiandien galima būtų svarstyti, ar Tavo atveju tai nebuvo, pvz., disleksijos problema.

B. N.: Iš savo patirties galiu tam pritarti. Vėliau, kai su amžiumi atėjo ir didesnis sąmoningumas, pastebėjau, kad iš tikrųjų žmogaus vertė visiškai nepriklauso nuo to, kaip jis, tarkim, kalba (taisyklingai ar ne), bet jaunystėje mane tai labai palietė. Tuo labiau kad nebuvo arti šeimos

palaiškymo, nebuvo nieko iš Punsko bendrabutyje. Buvau viena. Tai irgi svarbus elementas. Reikėjo kažkaip pritapti, norėjosi būti priimtai. Vėliau supratau, kad nepaisant to epizodo su dėstytoja, man vis tiek nebuvo iki galo saugu, nors už savo darbą jaučiausi pakankamai įvertinta.

Bakalauro darbą rašiau apie priklausomus asmenis, reabilitacijos įstaigų darbą, darbo rinką. Mano entuziazmas buvo labai didelis, man patiko pačiai tą darbą rašyti. Atsimenu, Vilniaus universitete į mano darbo gynimą buvo atėję rimti profesoriai, pašaliniai žmonės iš įvairių įstaigų, draugai, pažįstami ir visiškai svetimi. Darbas buvo įvertintas ne 10, o 9,5 balo – tik dėl rašybos klaidų, nors prieš gynimą tiek žmonių jį tikrino! Bet buvau laiminga dėl komplimentų už mano dalykišką išvalgą, sulaukiau plojimų iš visos auditorijos. Galbūt jau ir nebereikia galvoti apie tai, kas pakeliui įvyko – svarbiausias galutinis rezultatas, o jeigu įdėta daug širdies, esminių dalykų ir tiesos – tai turi vertę. Bet ar buvo reikalingas žeminimas dėl kalbos? Šiais laikais tai turbūt atrodytų jau kiek kitaip.

B. B.: Kaip susiklostė gyvenimas sugrįžus į Lenkiją?

B. N.: Patekau į Balstogę ir vėl susidūriau su panašia problema kaip Vilniuje: čia kalbant lenkiškai buvo atkreipiamas dėmesys, kad kalbu su lietuvišku akcentu. Tad vėl reikėjo žiūrėti, kaip kalbu lenkiškai. Svarsčiau: kas gi aš pagaliau esu? Ne tik akcentas, bet ir mano vardas lenkams išduodavo, kad esu lietuvė. Tais laikais Balstogėje visuomenė dar nebuvo tokia atvira kitataučiams. Ilgainiui tai keitėsi, ir šiuo metu jau nieko tokio nėra – sutinku žmones, kurie yra labai smalsūs ir susidomėję kita kalba ir kultūra.

B. B.: Manau, tai pasikeitė

įstojus į ES. Be to, naujos kartos į šiuos dalykus žvelgia kur kas plačiau ir su didesniu tolerantiškumu.

B. N.: Neva taip, bet irgi dar visaip būna... Sugrįžusi iš Lietuvos, Balstogėje susidūriau su dar kita realybe. Norėjau tęsti socialinį darbą, tačiau pastebėjau, kad Lenkijoje šios veiklos suvokimas visiškai skirtingas nei Lietuvoje. Ten mane mokė būti šalia žmonių ir bendruomenių – lydėti juos, būti arti, padėti tapti savarankiškiems. O Lenkijoje socialinis darbuotojas daugiausia dirba su dokumentacija, tikrina šeimas, įvertina ir padaro išvadas. Mano galva, šitoje sistemoje vis dar trūksta žmogiškumo faktoriaus, dėl kurio aš pati norėjau tapti socialine darbuotoja. Su dideliu širdies skausmu nusprendžiau, kad negaliu toliau dirbti pagal šią profesiją. Be to, Lenkijoje visur reikalavo įvairiausių dokumentų, įrodančių mano kompetencijas. Lietuvoje, baigusi studijas, iškart galėjau ne tik globoti priklausomus asmenis, bet ir vesti užsiėmimus, pati juos ruošti, dirbti individualiai su vaikais, seneliais. Lenkijoje socialinis darbuotojas turi labai mažai galimybių ką nors daugiau veikti be papildomų kursų ir mokymų – nesvarbu, ar turi patirtį, ar ne. Taigi nusprendžiau, kad nepaisant to, jog labai mėgstu mokytis – nėra prasmės skirti laiko papildomų sertifikatų rinkimui. Ir tada kažkaip natūraliai įėjau į visiškai kitą sritį – į verslo pasaulį.

Baigiau ekonomikos mokslus magistro laipsniu, turbūt norėdama kažką sau įrodyti, nes matematika man visada sekėsi prastokai. Taigi ekonomiką baigiau ir įrodžiau, kad – nepaisant visko – galiu. Tačiau širdyje vis dar buvo kažkoks ilgesys: norėjau ko nors tikro, arčiau žmogaus, gamtos, paprastų žmogišųjų vertybių. Tai buvo gana sudėtingas laikotarpis ir profesiniame, ir asmeniniame gyvenime.

(Bus daugiau)

Rudens herojus – moliūgas

RASA ŽUKAUSKIENĖ

Neabejotina, kad kalbėdami apie rudens herojus pamirštume ir moliūgą. Tai ryškiausias šio metų laiko simbolis. Jis žavi visą pasaulį tiek kaip universalus kulinarinis ingredientas, tiek kaip kultūrinis simbolis. Moliūgas pelnė mūsų palankumą nuo XV amžiaus, kai Kristupui Kolumbui keliaujant pakliuvo į Europą. Jį lengva auginti, dera gausiai ir užauga itin dideli vaisiai. Moliūgas yra vienmetis augalas, mėgstantis saulę ir šiltą dirvą. Juk jo kilmės vieta – Centrinė Amerika.

Nuo moliūgo kilo visos moliūginių (Cucurbitaceae) šeimos pavadinimas. Šiai šeimai priklauso arbūzai, melionai, cukinijos, agurkai, ilgmoliūgiai ir kiti augalai. Lietuvoje dažniausiai auginami geltonai oranžinio minkštimo moliūgai, turintys vertingų sėklų. Populiariausia yra Viduržemio jūros kilmės didžiojo moliūgo veislė, kurios vaisiai gali sverti daugiau kaip 50 kg. Tačiau toks svoris nelemtų pergalės Europos moliūgų augintojų čempionate Terviuirene, netoli Briuselio. Vienas iš čempionų svėrė net 484,5 kg, o vienas rekordininkas kadaise pasiekė net 630 kg svorį. Nors botanikos požiūriu valgomoji moliūgo dalis yra vaisius, kasdienėje mityboje jį vartojame kaip daržovę. Vis dėlto šis rudens herojus yra skanus ir maistingas vaisius, o moliūgų šeima labai gausi – ją sudaro apie 760 rūšių. Besiskiriantys spalvomis, formomis ir dydžiais moliūgai tampa tikra namų ar sodo puošmena. Be dekoratyvumo, jie yra skanūs, sveiki ir, žinoma, nepakeičiami vis labiau populiarėjančios Helovino šventės metu.

TRUPUTIS ĮDOMYBIŲ APIE MOLIŪGUS

- Moliūgas labai greitai išpopuliarėjo – sotūs ir gardūs patiekalai iš jo puošė tiek didikų, tiek valstiečių stalus.

- Indėnai moliūgą naudojo ne tik maistui, bet ir medicinoje, mene bei apeigose. Minkštimas ir sėklos buvo vartojami apsinuodijus, sergant šlapimo takų ligomis ir šalinant žarnyno parazitus. Iš moliūgo paruošta košelė dedama ant žaizdų. Sėklomis ir žiedais buvo gydomi gyvuliai, nukentėję nuo kaktusų spyglių. Be to, moliūgo motyvai dažnai buvo naudojami įvairiems papuošalams ir dekoracijoms kurti.

- Actekai moliūgų sėklas vartojo kaip natūralią priemonę nuo parazitų.

- Jungtinėse Amerikos Valstijose rengiamos neįprastos varžybos – plaukimas išskobtais moliūgais.

- Į Europą moliūgas atkeliavo tik kartu su Kristupu Kolumbu. Iš pradžių jis buvo laikomas egzotiška dekoracija, tačiau laikui bėgant žmonės įvertino jo kulinarines ir sveikatai naudingas savybes. Lietuvoje moliūgas greitai tapo populiarius ir atsirado tiek dvarų, tiek kaimo žmonių virtuvėje. Jo sėklos buvo laikomos žinomu afrodisiaku.

- Liaudies medicinoje moliūgas buvo vartojamas gydyti įvairius negalavimus: skrandžio ir žarnyno uždegimus, kepenų bei inkstų ligas, pilvo skausmus, nudegimus ir sunkiai gyjančias žaizdas. Šiandien moliūgas turi didžiulę reikšmę viso pasaulio ūkyje. Daugelis jo veislių naudojamos medicinoje, kosmetikoje ir dekoratyviniais tikslais. Įdomu, kad iš figalapio moliūgo gaminami

saldumynai, nealkoholiniai ir alkoholiniai gėrimai.

Dar prieš 2500 metų Hipokratas sakė: „Tegul maistas būna tavo vaistas, o vaistas – tavo maistas.“ Tad kuo gi toks geras ir sveikas tas moliūgas?

Pasirodo, ši ryški oranžinė daržovė tikras maistinių medžiagų lobynas. Dėl gausios vitaminų (A, B grupės, C ir E), beta karoteno bei mineralinių medžiagų (kalcio, kalio, magnio, fosforo, geležies, cinko, seleno ir mangano) sudėties moliūgas padeda rūpintis mūsų sveikata. Apsaugo organizmą nuo laisvųjų radikalų ir stiprina imuninę sistemą, todėl organizmas tampa atsparesnis peršalimui ir ligoms. Beta karotenas mažina „blogą“ cholesterolio (LDL) kiekį, kuris kaupiasi kraujagyslėse, todėl padeda apsisaugoti nuo širdies ir kraujagyslių ligų. Gerina odos būklę ir išvaizdą. Ypač vertingi yra ryškiai oranžinio minkštimo moliūgai – kuo intensyvesnė spalva, tuo daugiau juose vitaminų. Organizme beta karotenas virsta vitaminu A, kuris padeda išvengti rachito vaikams, stiprina regėjimą, saugo organizmą nuo kai kurių onkologinių ligų. Kartu su vitaminu E jis puikiai veikia odą – palaiko jos drėgmę ir padeda kovoti su laisvaisiais radikalais, kurie spartina senėjimą.

Moliūgas tai puikus dietinis produktas. Nepaisant didelio vaisiaus, jis mažai kaloringas. 100 g moliūgo – tik apie 49 kcal, tačiau gausu skaidulų, todėl ilgai išlieka sotumo jausmas. Dėl didelio celiuliozės kiekio moliūgas padeda laikantis lieknėjimo dietų, nes skatina medžiagų apykaitą, padeda organizmui

atsikratyti susikaupusių riebalų, turi pektinų ir organinių rūgščių. Tačiau verta prisiminti, kad moliūgas turi gana aukštą glikemijos indeksą, todėl sergantiesiems cukriniu diabetu rekomenduojama jį vartoti saikingai. Moliūgų reikėtų vengti žmonėms, alergiškiems moliūginių šeimos augalams, turintiems padidėjusį jautrumą moliūgams. Atsargiai turėtų vartoti ir žmonės, sergantys dirgliosios žarnos sindromu, nes didesnis skaidulų kiekis gali sukelti pilvo pūtimą.

Šis augalas tinkamas gydyti virškinamojo trakto uždegimams, lėtiniam vidurių užkietėjimui, kraujotakos sistemos ligoms, kurias lydi tinimai, kepenų ligoms. Net jautrų skrandį turintys žmonės gerai išvirtą moliūgą lengvai virškina ir pasisavina. Jis rekomenduojamas kaip organizmą šarminantis produktas, šlapimą varanti priemonė, tulžies išsiskyrimą skatinantis augalas. Taip pat stiprina organizmo imuninę sistemą. Tačiau moliūgo privalumai tuo nesibaigia. Jo sėklos – tikras mažas maistinių medžiagų koncentratas: jose gausu baltymų, sveikųjų riebalų, magnio, cinko ir kitų mineralų.

Be to, moliūgas stebina savo universalumu virtuvėje. Jį galima kepti, virti, troškinti, trinti, dėti į sriubas, košes, salotas, kepinius ar net desertus. Kartais užtenka vos kelių prieskonių, kad paprastas moliūgo gabalėlis virstų tikru rudens delikatesu.

Taigi moliūgas – ne tik gražus rudens simbolis. Tai ir skanus, maistingas bei nebrangus produktas, kurį verta prisiminti gerokai dažniau nei kartą per metus. Jis dažnai rekomenduojamas sveikstantiems po sunkių ligų, nes padeda greičiau atgauti jėgas.

Moliūgo minkštimas laikomas puikia natūralia priemone nuo pykinimo nštumo metu. Azerbaidžane žiedų nuoviras naudojamas sunkiai gyjančioms žaizdoms gydyti.

Kadangi moliūgas silpnai kaupia nitratus iš dirvožemio, jis laikomas geresniu produktu nei morkos kūdikų ir vaikų mityboje.

Moliūgų sėklos tampa vis populiareesnės mūsų kasdienėje mityboje, ir ši tendencija ypač naudinga vyrams. Jos padeda išvengti prostatos (priešinės liaukos) išvesėjimo ir uždegimo. Pastebėta, kad Balkanų šalyse, kur moliūgų sėklų vartojama labai daug, vyrai rečiau serga prostatos ligomis. Šios ligos Europoje ir Amerikoje paliečia daugiau kaip 75 % vyresnio amžiaus vyrų. Moliūgų sėklos yra vienas geriausių natūralių organinio, lengvai pasisavinamo cinko šaltinių. Vienaame kilograme sėklų yra apie 130–202 mg cinko. Cinko trūkumas gali sukelti daugybę sveikatos sutrikimų, ypač susijusių su prostata. Jis taip pat būtinas plaukų augimui, stipriems nagams, normaliai vyrų reprodukinei funkcijai nuo vaikystės iki senatvės. Vyrams cinko reikia maždaug keturis kartus daugiau nei moterims. Pakankamas jo kiekis organizme padeda greičiau gyti žaizdoms po operacijų ir traumų. Dėl didelio cinko kiekio moliūgų sėklos vartojamos gydant įvairias odos ligas: spuogus, pūslelinę, skrandžio opas. Sėklose yra 30–40 % aliejaus, kuriame gausu fitosterolių, nesočiųjų riebalų rūgščių. Šios medžiagos mažina cholesterolio san kaupų susidarymą audiniuose bei „blogojo“ cholesterolio (LDL) kiekį, padeda apsaugoti nuo aterosklerozės. Be to, sėklose gausu lengvai virškinamų baltymų, mikroelementų, seleno, magnio, cinko, vario, mangano. Jau nuo seno jos buvo vartojamos gydyti inkstų bei šlapimo pūslės uždegimus. Šiandien žinoma, kad moliūgų sėklų afrodižiakinį poveikį lemia jose esantis tokoferolis (vitaminas E), dar vadinamas vaisingumo vitaminu.

Šviežioje, nedžiovinatoje moliūgų sėklose gausu kukurbitacino – medžiagos, pasižyminčios

antiparazitiniu poveikiu, todėl jos nuo seno naudojamos kovojant su žarnyno parazitais, askaridėmis, kaspinoočiais. Tokiais atvejais patariama šviežias sėklas valgyti ryte nevalgius, prieš pusryčius. Vaikams jos ypač rekomenduojamos, nes yra visiškai natūrali ir saugi priemonė, priešingai nei kai kurie cheminiai preparatai. Žymus lenkų farmakognostas prof. dr. Janas Mušynskis (Jan Muszyński) apie moliūgų sėklas rašė: „Tai ypač vertinga priemonė vaikų gydymo praktikoje, nes nereikia baimintis jų perdozavimo.“

MOLIŪGŲ SĘKLŲ ALIEJUS

Šaltuoju būdu spaustas moliūgų sėklų aliejus pasižymi tamsiai žaliai ruda spalva, malonių riešutų aromatu, subtiliu riešutiniu skoniu. Jis yra lengvai virškinamas. Didžiąją jo dalį sudaro linolo rūgštis, oleino rūgštis. Be to, jame gausu vitaminų E, B₁, B₂, B₆, A, C ir D, beta karoteno, kalio, seleno, cinko. Apie 80 % moliūgų sėklų aliejuje esančių riebalų rūgščių sudaro nesočiosios riebalų rūgštys. Iš jų 50–60 % yra polinesočiosios riebalų rūgštys. Jos būtinos organizmui, nes dalyvauja vitamino D sintezėje, hormonų gamyboje, ląstelių membranų formavime. Kadangi aliejus spaudžiamas šaltuoju būdu, šios vertingos medžiagos nesuyra ir išlieka visos maistinės savybės. Moliūgų sėklų aliejus puikiai tinka salotoms, virtoms daržovėms, šaltiesiems patiekalams. Jo negalima kaitinti, nes aukšta temperatūra sunaikina vertingąsias medžiagas.

Moliūgų sėklų aliejus naudojamas ir kosmetikoje. Jis tinka visų tipų odai, tačiau ypač rekomenduojamas sausai, šerpetojančiai, suskilinėusiai, brandžiai. Lygina smulkias raukšles, gerina odos elastingumą, intensyviai drėkina, maitina, minkština. Dėl didelio kalio kiekio pasižymi valomosiomis savybėmis, šviesinančiu poveikiu.

(Bus daugiau)

Tautodailininką Zenoną Knyzą išlydėjus

„AUŠROS“ INF.

Rugpjūčio 2 d. eidamas 83-ius metus amžinybėn iškeliavo šio krašto žinomas tautodailininkas Zenonas Knyza. Išlydint amžinojo poilsio Lenkijos lietuvių draugijos pirmininkė Onutė Nevulienė prie kapo priminė jo biografiją, trumpai nubrėžė nueitą kelią bei indėlį į šio krašto materialinę kultūrą. „Aušros“ skaitytojams pateikiame jos pasakytą kalbą. Taip pat spausdiname artimųjų (žmonos, vaikų, anūkų) parašytą jaudinantį atsisveikinimo laišką. Ilsėkis ramybėje, mielas Zeniau.

Zenonas Knyza gimė 1943 m. gruodžio 26 d. Būdvietyje, Lietuvoje. Augo Vito ir Marytės Knyzų šeimoje. Vėliau sukūrė šeimą su Birute Sutrinavičiūte ir užaugino tris sūnus Rimą, Darių ir Gvidą bei dvi dukras Dalią ir Laurą. Sulaukė penkių anūkų.

Zenonas Knyza su žmona Birute ir pirmąja anūke Ugne

Jis buvo vienas ryškiausių Punsco ir Seinų krašto lietuvių tautodailininkų, savo gyvenimą skyręs kūrybai, lietuviybės puoselėjimui ir gimtojo krašto kultūrai. Zenonas Knyza buvo skulptorius, medžio drožėjas, tapytojas, kalvis ir aktyvus visuomeninio bei kultūrinio gyvenimo dalyvis.

Potraukį menui pajuto dar mokyklos suole, tačiau daugelį dešimtmečių kūryba jam buvo daugiau laisvalaikio užsiėmimas. Penkiolika metų dirbo gaisrininku, vėliau ūkininkavo, todėl menui galėjo skirti tik dalį savo laiko. Vis dėlto drožinėjimo neatsisakė – laisvalaikiu kūrė, dalyvavo Lenkijoje ir Lietuvoje rengiamuose medžio drožėjų pleneruose.

Išėjęs į pensiją, Zenonas galėjo

visiškai atsiduoti savo pašaukimui. Jo rankose gimė koplytstulpiai, kryžiai, Rūpintojėliai, Vyčiai, karžygiai ir Lietuvos istorijai nusipelnusių asmenybių skulptūros. Žmonių prašymu jis taip pat puošė sodybas, namus ir šulinius. Zenono Knyzos kūriniams būdingas tikroviškumas – dažnai skulptūrose vaizduojami žmonės esą natūralaus dydžio.

Menininko dirbtuvė buvo įsikūrusi prie Galadusio ežero. Čia jis praleido daugybę valandų, iš medžio, metalo ir kitų medžiagų kurdamas darbus, kurie šiandien puošia mūsų krašto sodybas, pakeles, kryžkeles, kapines ir viešąsias erdves. Zenono Knyzos kūrinių galima rasti ne tik Punsco ir Seinų krašte, bet ir Lietuvoje, Vokietijoje bei kitose

Zenonas Knyza

šalyse. Ypač daug jo darbų yra prie Seivų ežero ir Eglinės piliakalnio.

Svarbią vietą Zenono gyvenime užėmė ir kultūrinė veikla. Jis ir Anastazija Aleksaitė buvo vieni pirmosios Punsko Žolinių tautodailės mugės 1983 metais sumanytojų ir organizatorių. Zenonas su pagalbininkais pagamino pirmus medinius mugės namelius. Pačioje pirmojoje mugėje jis pristatė ir savo tapybos darbus. Per daugiau kaip keturis dešimtmečius Žolinių mugė tapo gražia ir svarbia Punsko krašto kultūros tradicija.

Ypatingą vietą Zenono Knyzos kūryboje užėmė Lietuvos istorijai ir tautos atminimui skirti darbai. 2009 metais jis sukūrė kryžių Lietuvos vardo pamėnėjimo tūkstantmečiui, kuris pastatytas Punsko senosiose kapinėse. 2018 metais, minint Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo šimtmetį, ten pat buvo pastatyta ir vasario 16-ąją pašventinta jo sukurta varpinė. Tų pačių metų liepos 6-ąją Punske atidengtas Zenono sukurtas paminklas Lietuvos lakūnams Steponui Dariui ir Stasiui Girėnui.

Interviu žurnalui „Aušra“ Zenonas yra pasakęs: „Man garbė būti lietuviui.“ Šie žodžiai gerai apibūdina jo gyvenimo nuostatą. Jis didžiavosi savo kilme ir gimtąja kalba, o savo talentą bei

darbą skyrė tam, kad lietuvių kultūra Punsko ir Seivų krašte išliktų gyva ir matoma.

Atsisveikindami su Zenonu Knyza, netenkame ne tik talentingo menininko, bet ir žmogaus, kurio gyvenimas buvo ištikimos tarnystės savo kraštui, tautai ir kultūrai pavyzdys. Jo sukurta varpinė, kryžiai, skulptūros ir kiti darbai dar ilgai liudys tautodailininko talentą, darbštumą ir meilę gimtajam kraštui. Jie išliks ateities kartoms kaip gyvas Zenono Knyzos atminimas ir jo meilės lietuviškajam paveldui ženklas.

Gerbiamas Zenonai, tariame Jums nuoširdžiai ačiū. Ilsėkitės ramybėje.

Onutė Nevulienė, Lenkijos lietuvių draugijos pirmininkė

Brangusis Zeniau, Tėti, Dzieduli, šimtai ažuolų, Tavo meno rankomis išpuoštų. Kiekviename iš jų liko dalelė Tavęs – Tavo darbo, talento, kantrybės ir meilės tam, ką darei. Tavo rankose paprastas medis tapdavo kūrinium, kuris žmonėms liks dar ilgus metus.

Tačiau Tave prisiminsime ne tik dėl darbų. Prisiminsime Tavo šiltą širdį, nuoširdumą ir, žinoma, ypatingą meilę Lietuvai. Buvai didis Lietuvos patriotas. Tavo meilė Tėvynei buvo

tikra ir gili – ją jautei, apie ją kalbėjai ir nešiojaisi savyje visą gyvenimą. Didžiavaisi savo šalimi, jos istorija, žmonėmis ir tuo, kad esi lietuvis. Meilę Tėvynei ne tik žodžiais išreiškei, bet ir savo darbais.

Prisiminsime ir Tavo ypatingą humoro jausmą. Tu mokėjai net paprasčiausią akimirką paversti šypsena, pasakyti žodį, kuris praskaidrindavo nuotaiką, ir savo juokais priversti mus nusišypsoti net tada, kai būdavo sunku. Tavo juokai, linksmos pastabos ir gebėjimas į gyvenimą pažvelgti su šypsena liks mūsų brangiuose prisiminimuose.

Tavo vietos mūsų namuose niekas neužpildys. Ilgėsime Tavo balso, buvimo šalia, rankų, šypsenos ir juoko. Ilgėsime ir tų akimirku, kai vienu savo juokeliu ar taiklia pastaba sugebėdavai praskaidrinti visų mūsų dieną.

Tačiau žinome, kad kol stovės Tavo rankomis išpuošti ažuolai, tol dalelė Tavęs bus su mumis. Jie primins mums Tave ir kalbės apie Tavo gyvenimą tada, kai mūsų žodžių jau nebepakaks. O kiekviena mūsų šypsena, kilusi prisiminus Tavo linksmus žodžius ir gražias akimirkas, tebūnie dar vienas tylus būdas pasakyti, kad Tavęs nepamiršome.

Ilsėkis ramybėje, mūsų brangusis Tėti.

Zenono Knyzos darbas, padovanotas žmonai Birutei jos jubiliejaus proga

Irenos Vilimienės nuotr.

Rūpintojėlis

Buvai mūsų gyvenimo dalis ir liksi mūsų širdyse amžinai.

Su meile tariame – iki pasimatymo.

Tavo žmona, vaikai, marčios, žentas ir anūkai

Lenkijos lietuvių bendruomenė nuoširdžiai užjaučia visus artimuosius dėl Zenono Knyzos – vyro, tėčio, senelio mirties bei kartu liūdi netekus šio krašto ryškios, kūrybingos asmenybės.

„Duona, kuri jungia. Žmonių su negalia aktyvinimas per bendrą kepimą“

PUNSKO ŠEIMININKIŲ BŪRELIS

Punsko šeimininkų būrelis pateikė projektą Palenkės maršalkos įstaigai, pavadintą „Duona, kuri jungia. Žmonių su negalia aktyvinimas per bendrą kepimą“. Kepimui reikėjo parūpinti įrangą: konvekcinę krosnį, maišytuvą, pjaustytuvą, virtuvines svarstykles, maišytuvą, indus ir kitus reikalingus įrankius.

Darbas turėjo būti saugus neįgaliesiems asmenims. Projekte dalyvavo 10 neįgaliųjų ir tiek pat jų globėjų.

Bendra veikla vyko Punsco bibliotekoje. Erdvios patalpos su patogumais leido be kliūčių atlikti darbus. Duona buvo kepama tradiciniu būdu iš raugo, miltų, druskos ir vandens bei naujoviškai – pvz., iš migdolų miltų, sėlenų, su sėmenimis, kanapėmis, riešutais, moliūgų sėklomis. Nupirktą įrangą padėjo lengvai paruošti tešlą, o geros kokybės produktai – iškepti gerą duonelę. Dar buvo kepami sausainiukai ir bandelės.

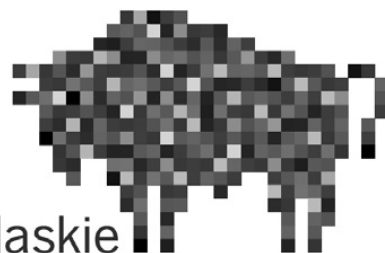
Prie bendro stalo visi galėjo vaišintis pagamintu maistu ir paskanauti naujovių. Kiekvienam neįgaliajam buvo įteikta jo iškepta duonelė,

Iš FB paskyros

prijuostėlė su vardu, virtuvinės pirštinės, lankstinukas su receptais ir sertifikatais.

Punsko šeimininkų būrelio atstovės anksčiau Kalėdų proga buvo aplankiusios Regioninę neįgaliųjų draugiją Seinuose. Likimo nuskriausti žmonės yra labai mieli ir trokšta to paties iš kitų. Mūsų draugystė tęsis, nes dalis neįgaliųjų yra Punsco valsčiaus gyventojai.

Podlaskie

Lietuvos žiniasklaida MRF

2026 08 15–09 09

MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Pasaulyje ne kartą nuskambėjo istorijos apie Katalikų bažnyčios dvasininkų seksualinius nusikaltimus prieš nepilnamečius ir milžiniškas sumas kompensacijoms išnaudojimo aukoms išmokėti. Pasak žiniasklaidos, vien JAV vyskupijos ir ordinai aukoms jau išmokėję daugiau nei 5 mlrd. dolerių.

Lietuvoje taip pat vis pasigirdavo istorijų apie kunigų netinkamą elgesį su nepilnamečiais. Prieš trejus metus tuo kaltintas tuometis Vilniaus arkivyskupijos kancleris.

Dėl Lietuvoje gimusio, ilgai čia dirbusio, o vėliau Vroclave arkivyskupo pareigas ėjusio kardinolo Henriko Gulbinovičiaus (Henryk Gulbinowicz) ginčai mūsų šalyje vyksta ne pirmi metai. Nors jis 2020 m. Vatikano buvo pripažintas kaltu dėl nepilnamečių seksualinio išnaudojimo, dvasininkų pedofilijos nusikaltimų dangstymo, Vilniaus rajone jo vardu vis dar pavadintos gatvės. H. Gulbinovičius iki šiol oficialiai lieka ir Vilniaus rajono garbės piliečiu.

Tačiau rugpjūtį Lietuvoje „sprog bomba“, itin smarkiai kirtusi per Bažnyčios autoritetą: Generalinė prokuratūra pranešė teismui perdavusi baudžiamąją bylą, kurioje kaltinimai dėl seksualinio pobūdžio nusikaltimų prieš nepilnamečius asmenis pareikšti Vilniaus arkivyskupijos kunigui Tadiui Švedavičiui. Šeštą dešimtmetį einantis dvasininkas kaltinamas dėl 34 nusikalstamų epizodų: vaikų seksualinio prievartavimo, disponavimo pornografiniais dalykais, vaikų įtraukimo į girtavimą. Įdomu, jog, kaip įtariama, kunigas nusikaltimus galėjo vykdyti daugiau nei 20 metų, o prokuratūrai jau pradėjus tyrimą jis buvo paskirtas klebonu kitoje parapijoje.

Dar viena byla teismui perduota birželio pabaigoje. Joje kaltinimai pateikti 51-erių metų kunigui Ryšardui Peciuui, kuris irgi dirbo Vilniaus arkivyskupijoje. Dvasininkas kaltinamas dėl disponavimo pornografiniu turiniu, kur vaizduojami vaikai.

Sujudus visuomenei, žiniasklaidai, imta svarstyti, kodėl visa tai galėjo vykti metų metais. Žurnalistai surado ir nuo dvasininkų nukentėjusius, dabar jau suaugusius liudininkus. Kai kurie iš jų teigė, jog apie patirtą prievartą tuo metu buvo užsiminę savo tėvams, tačiau kas jais patikės – kalbama apie šventą žmogų.

Rūdiškių miestelio, kur abu dvasininkai skirtingais laikotarpiais tarnavo Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje, gyventojams žinia apie įtarimus kunigams buvo labai netikėta. Tiesa, kaip kiekviename mažesniame miestelyje, taip ir ten buvo galima išgirsti įvairių istorijų. „Tačiau atrodydavo, kad čia tik apkalbos ir tiek. Greičiausiai kažkas dengė kunigus ir nešė jų sveiką kailį“, – portalo lrytas.lt žurnalistams sakė kalbinta rūdiškietė. Įdomu, jog nors, gyventojų manymu, čia dirbę kunigai savo pareigas atliko gerai, jie staigiai buvo iškelti į kitas parapijas, vietiniams nepaaiškinus, dėl kokių priežasčių dvasininkų neliko Rūdiškių parapijoje. „Tiesiog buvo sakoma, kad jie perkeliama į kitą parapiją, nes vyksta įprastinė kunigų kaita. Kažkokių įtarimų ir nekilo“, – minėtam portalui kalbėjo Rūdiškių gyventoja.

Vis dėlto pagrindinis klausimas, kilęs po prokuratūros pranešimo: ar arkivyskupijos vadovybė to nežinojo, ar žinojo, bet slėpė? „Nauja parapija – nauja pradžia: ar Bažnyčia slepia kunigų nusikaltimus?“ – svarstė portalas lrt.lt. „Vilniaus arkivyskupija

neatskleidžia, ar vienas iš seksualiniais nusikaltimais kaltinamų kunigų buvo nuolat perkeliama iš vienos parapijos į kitą. Tuo metu viešojoje erdvėje pasigirsta kaltinimų dėl to, kad Bažnyčia būtent taip dangsto nusikaltimus. <...> Vilniaus arkivyskupija tokių viešojoje erdvėje kilusių kaltinimų nepakomentavo, motyvuodama nukentėjusiųjų apsauga“, – rašė portalas. Vilniaus universiteto profesorius, istorikas Paulius Subačius portalui sakė, jog perkėlimai į kitas parapijas tikrai vyksta, dažniausiai jie susiję su užmegztais intymiais santykiais, celibato nesilaikymu, alkoholio vartojimu, netinkamai tvarkomais finansais.

LRT televizijos laidoje „Dienos tema“ dalyvavęs Vilniaus arkivyskupas metropolitas Gintaras Grušas sakė, jog tai yra ir jo atsakomybė, nes vyskupas atsakingas už viską, kas darosi jo vyskupijoje, bet pats iš pareigų teigė nesitrauks: „Kas gali mane patraukti, tai yra popiežius.“ Klausiamas, ar gali garantuoti, kad Vilniaus arkivyskupijoje nebuvo jokių ženklų, niekas nieko apie tai nekalbėjo, niekas nieko nežinojo, jokio skundo nebuvo, niekas nesikreipė, G. Grušas atsakė: „Galiu garantuoti, kad tokios žinios nepasiekė manęs. Neturiu signalų, kad kur nors kitur jų būta. Nebuvo. Net iš tų kunigų, kur pažinojo artimiau.“

Po šio įvykio šalies politikai bei visuomenė pradėjo diskutuoti dėl galimybės sudaryti nepriklausomą tyrimo komisiją dėl seksualinio išnaudojimo ir piktnaudžiavimo. Tačiau arkivyskupas G. Grušas interviu naujienų portalui 15min.lt sakė, kad dabar nėra tinkamas laikas sudaryti nepriklausomą komisiją: Bažnyčia iki to dar „nepriaugo“, o ir daugiausia

dėmesio šiuo metu turėtų būti skirta „sistemai, kuri užkardytų galimus nusikaltimus“.

Reaguodama į tai, Lietuvos socialinės apsaugos ir darbo ministrė Inga Ruginienė ne tik bėrė kritiką ir siūlė sugrąžinti svarstymus apie pedofilų registrą, bet ir akcentavo, kad iš Bažnyčios tikro kaltės prisiėmimo ir atsiprašymo taip ir neišgirdo. Seimo pirmininkas Juozas Olekas atvirai sakė netikįs, kad „viskas buvo taip gerai paslėpta, jog niekas iš aplinkos nematė ir neįtarė“. Jis teigė ketinantis inicijuoti teisinius pakeitimus.

Po pritrenkiančios naujienos žiniasklaidoje pasirodė ir labai stiprių Bažnyčios, jos vadovų vertinimų. „Prokurorų paskelbta žinia apie kaltinimus kunigams patvirtino tai, kas buvo nujaučiama, – Bažnyčia dangsto savo darbininkų nuodėmes, ne-taikydama išimties net ir pedofilijai – seksualiniams nusikaltimams prieš vaikus. Anksčiau, kaip ir dabar, istorijos liudija vieną tiesą – Bažnyčia yra uždara galios sistema. Nusikaltimas – tarytum dar viena jos nuosavybė. Jeigu Bažnyčia yra ne religijos biurokratų užuovėja, jeigu Bažnyčia – Dievo žodžio namai, tai jos tarnai turėtų imtis griežčiausių veiksmų net dėl menko įtarimo. Uždara, paslaptis rakinanti, nusikaltusius savo klebonus paklusniais įkaitais paverčianti Bažnyčia patogi turintiems liguistų polinkių. Ir viliojanti. Todėl pavojinga. Kol aukos bijo, kol zakristijonai, vargonininkai, choristai, parapijiečiai nemato, o hierarchai tyli, per mišias neturėtų kunigams patarnauti vaikai. Tai turi būti uždrausta. Vaikus turėtų privalomai lydėti bent vienas artimas suaugęs. Visada. Toks galėtų būti Bažnyčios pirmas žingsnis, konkretus atsakas, jeigu tikrai skauda. O tada jau galima ir pasimelsti“, – per LRT radiją kalbėjo apžvalgininkė Ramunė Sotvarienė-Šemetienė.

„Lietuvos ryto“ televizijos laidoje „Reporteris“ katalikiško portalo bernardinai.lt direktorius Juozas

Ruzgys teigė, kad šis skandalas parodė, jog Vilniaus arkivyskupijai trūksta ganytojo. Jei įtarimai pasitvirtins, kunigams gresia bausmė nuo 5 iki 15 metų.

Teiginiui, kad pasieniečių, saugančių sieną su Baltarusija, darbas sunkus ir pavojingas, prieštarautų, ko gero, nedaugelis. Bet tiesa ir tai, jog ten dirbantys pareigūnai dažniau nei kiti kaltinami nesąžiningu pareigų atlikimu, bendradarbiavimu su kontrabandininkais, įvairiais būdais varančiais rūkalų kontrabandą iš kaimyninės šalies. Teisėsauga yra iškėlus ir ne vieną baudžiamąją bylą nesąžiningiems pareigūnams.

Valstybės sienos apsaugos tarnybai (VSAT) nuo 2019 m. vadovavęs generolas Rustamas Liubajevas dėl to niekada nebuvo kaltintas, niekada nebuvo siūlyta jį atleisti. Tačiau viena publikacija žiniasklaidoje privertė VSAT vadą patį nuspręsti trauktis iš pasieniečių vado pareigų. Kas įvyko?

Žiniasklaidoje pasirodė straipsnis apie tai, jog liepos pabaigoje Lazdijų rajone fiksuotas incidentas, kai į Lietuvos teritoriją išsikastu tuneliu bandė patekti apie 20 asmenų. Pareigūnams bandant juos sulaikyti, migrantai pasieniečius užpuolė.

Kaip rašė lrytas.lt, ši informacija viešąją erdvę pasiekė vėliau, nei įvyko incidentas. „Nors VSAT vadas R. Liubajevas tvirtino, kad incidentas – įprasta situacija ir niekas jos metu nenukentėjo, su įvykio eiga iš arti susipažinęs šaltinis teigė, kad įvyko grumtynės, kurių metu vienas iš pasieniečių buvo aptalžytas, o pareigūną sučiupę migrantai bandė jį nusitempti į Baltarusijos teritoriją“, – rašė portalas. Kitas pasienyje dirbantis asmuo pasakojo, kad pareigūnai – įbauginti. O kai žinia apie galimą užpuolimą buvo pavišinta, kitą dieną į Kapčiamiesčio pasienio užkardą atvykęs R. Liubajevas neva pateikė instrukcijas, ką šie turi kalbėti. Portalo šaltiniai tikino, kad tikrąją įvykių eigą bandoma dangstyti,

o pačios VSAT atliekamas tyrimas tėra priemonė paspausti pasieniečius, kad jie tylėtų.

Paviešinus šią informaciją, iškart reagavo naujasis vidaus reikalų ministras, 31 metų politikas Mindaugas Katelynas. Pareiškė, jog apie situaciją buvo informuotas tik formaliai. Jis susitiko su generaline prokurore Nida Grunskiene ir pareiškė, jog jei žiniasklaidoje pasirodžiusi informacija pasitvirtins, R. Liubajevas turės atsisveikinti su pareigomis.

Vis dėlto daugumai kilo klausimas: kaip gauja migrantų sugebėjo „sudoroti“ ginkluotus pasieniečius? Kodėl nebuvo ginklai panaudoti: juk tai buvęs akivaizdus užpuolimas. Ir čia paaiškėjo pritrenkianti žinia, kurią žiniasklaidai išsakė patys pasieniečiai: jie paprasčiausiai bijo ginklų panaudoti, nes po to tave ilgai tāsųs po įvairias kontorąs. Net dėl paleisto perspėjamojo šūvio. Pavyzdžių būtų galima surasti ne vieną.

Matyt, visapusiškai įvertinęs situaciją, R. Liubajevas pareiškė, jog nusprendė trauktis iš pareigų. „Generolas R. Liubajevas man asmeniškai pranešė, kad, įvertinęs visas aplinkybes ir nenorėdamas pakenkti VSAT reputacijai bei prestižui, nusprendė trauktis iš VSAT vado pareigų. Gerbiu jo apsisprendimą ir vertinu tai kaip atsakingą žingsnį susiklosčiusioje situacijoje“, – pasieniečių vado veiksmus įvertino M. Katelynas. Jis pabrėžė, kad institucijos, atsakingos už sienos apsaugą, vadovybei būtinas visiškas pareigūnų, visuomenės bei politinės vadovybės pasitikėjimas. „Po incidento pasienyje kilo rimtų klausimų ne tik dėl to, ar informacija buvo pateikta laiku, tiksliai ir išsamiai, bet ir dėl pačių incidento aplinkybių. Vadovo atsakomybė apima abu šiuos aspektus“, – kalbėjo ministras.

Lietuvos Respublikos ikiteisminio tyrimo įstaigų profesinė sąjunga ir Vilniaus apskrities ikiteisminio tyrimo įstaigų profesinė sąjunga

(VAITĖPS) teigiamai vertino VSAT vado atsistatydinimą, tačiau kartu siūlė keisti ir tarnybinio ginklo panaudojimo tvarką. „Ji turi būti pakeista kuo skubiau, kad mūsų pareigūnai tikrai žinotų, kad pavojingose ar ekstremaliose situacijose jie turi pilną teisę panaudoti ginklą“, – sakė VAITĖPS vadovaujantis Vitalijus Jagminas.

Pats R. Liubajevs VSAT socialinio tinklo „Facebook“ paskyroje rašė, kad sprendimą trauktis iš pareigų priėmė reaguodamas į viešojoje erdvėje reiškiamas abejones dėl tarnybos ir jausdamas atsakomybę „tiek už institucijos sėkmes, tiek už nesėkmes“.

Vis dėlto kai kurie opozicijos atstovai, pasak portalo lrt.lt, svarstė, kad pasieniečių vadas sprendimą trauktis iš pareigų galėjo priimti dėl didelio vidaus reikalų ministro spaudimo. Buvusi vidaus reikalų ministrė, konservatorė Agnė Bilotaitė, komentuoama vidaus reikalų ministro paskelbtą informaciją apie VSAT vado R. Liubajevs pasitraukimą, teigė, kad tokio sprendimo buvo galima tikėtis. „Jau prieš kurį laiką buvo aišku, kad situacija krypta prie to. Kai buvo inicijuotas tarnybinis tyrimas ir pradėtas situacijos aiškinimasis, buvo galima suprasti, kad tikslas yra daryti pokyčius VSAT. Žiūrint bendrai į saugumo situaciją, aš manau, kad tai nėra atsakingas sprendimas. Aišku, daug kas priklausys nuo to, kas bus tas kitas asmuo, kuris užims VSAT vadovo pareigas“, – buvusios ministrės mintis perteikė portalas tv3.lt. Kol kas naujasis VSAT vadovas nepaskirtas.

KVIEČIAME

*įsigyti „Aušros“ leidyklos
knygų!*

Punskas, A. Mickevičiaus g. 23.

Spalio 1-ąją **Birutė Nevulienė** švęs 87-ąją gimtadienį.

Miela mama, močiute, prosenele!

*Nuoširdžiai sveikiname Tave gražaus 87-ojo gimtadienio proga.
Linkime daug sveikatos, stiprybės, ramybės, šviesių dienų ir begalinės šeimos
meilės. Tegul Tavo namuose visada netrūksta jaukumo, šypsenų ir gražių
akimirų su pačiais brangiausiais žmonėmis.
Ačiū Tau už švelnumą, rūpestį, gerumą ir meilę, kurią mums dovanoji.
Tavo šiluma ir buvimas šalia yra didelė mūsų šeimos laimė.
Su 87-uju gimtadieniu!*

Tegul kiekviena nauja diena atneša džiaugsmą, meilę ir kuo
daugiau gražių akimirų!

Vaikai, anūkai ir proanūkiai

Spalio 7-ąją **Gediminas Nevulis** švęs garbingą 90-ąją jubiliejų.

Mielas tėti, seneli, proseneli!

*Nuoširdžiai sveikiname Tave gražaus ir garbingo 90-ojo gimtadienio proga.
Linkime stiprios sveikatos, ramybės, daug gražių ir saulėtų dienų,
šilumos bei artimųjų meilės. Tegul kiekviena diena būna kupina jaukių akimirų,
šypsenų bei džiaugsmo.
Esame labai dėkingi už Tavo meilę, išmintį, gerumą ir visas
nuostabias akimiras, kurias mums dovanojai. Tegul Tavo gyvenimą
ir toliau lydi šeimos artumas, pagarba ir širdies šiluma.
Su gražiu 90-uju jubiliejumi*

Linkime dar daug sveikų, laimingų ir gražių metų kartu su mumis!

Vaikai, anūkai ir proanūkiai

LIETUVIŠKŲ LEIDINIŲ 2027 m. PRENUMERATOS KAINOS (zlotais)

Šalis	Laikotarpis	Aušra	Aušrelė	Suvalkietis
Lenkija	metai	60	16	16
	pusmetis	30	8	8
	ketvirtis	15	4	4
Lietuva (nepirmenybiniu paštu)	metai	130	50	50
	pusmetis	65	25	25
Kitos užsienio šalys (pirmenybiniu paštu)	metai	170	70	70
	pusmetis	85	35	35

2026 m. spalio 3 d. 19.00 val.

Seinų „Lietuvių namai“, Wileńska g. 9

XXIV KAPELŲ ŠVENTĖ – SEINAI 2026

Renginio dalyviai:

♫ Kėdainių kultūros centro
liaudiškos muzikos kapela „VILAINIAI“

♫ Šiaulių rajono savivaldybės kultūros centro
liaudiškos muzikos kapela „SALDUVA“

♫ Grigiškių kultūros centro
liaudiškos muzikos kapela „GRYČIA“

♫ Punsco lietuvių kultūros namų
liaudiškos muzikos kapela „KLUMPĖ“

♫ Seinų „Lietuvių namų“
liaudiškos muzikos kapela „ŠALCINIS“

Įėjimas nemokamas. Kviečiame!

Renginio metu bus fotografuojama ir filmuojama. Informuojame, kad renginio dalyviai gali būti matomi nuotraukose ir vaizdo įrašuose, kurie gali būti viešinami socialiniuose tinkluose ir kitose viešai prieinamose žiniasklaidos priemonėse.

Organizatorius:

Renginio rėmėjai:

Informaciniai rėmėjai:

